

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.006.01.2015

P.15.100

Tekst ujednolicony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin

T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66

lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P.15.100 – Współdziałanie wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz jednostek samorządu terytorialnego w latach 2013-2015 (I kwartał)
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Radosław Kropiowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93634 z dnia 27.02.2015 r. 2. Agata Prochotta Miłek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93635 z dnia 27.02.2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1 - 4)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie, ul. Wały Chrobrego 4, 70 – 502 Szczecin ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Stanecka, Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie, od 29 września 1999 r. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie³ przekazał do dnia 5 grudnia 2010 r. gminom z terenu województwa zachodniopomorskiego wykazy zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i innych objętych wojewódzką ewidencją zabytków, czym wypełnił obowiązek wynikający z art. 7 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁴. W okresie objętym kontrolą współdziałanie ZWKZ z jednostkami samorządu terytorialnego⁵ nie ograniczało się jedynie do realizacji zadań wynikających z przepisów prawa. W kolejnych latach monitorował, czy gminy założyły ewidencję zabytków⁶, a te, które tego nie uczyniły, informował o obowiązku jej prowadzenia. Na 28 lutego 2015 r. na 114 gmin GEZ posiadało 80 (70,2%).

W przypadku programów opieki nad zabytkami, ZKWZ jedynie w 2011 roku wystąpiła do j.s.t. o przedstawienie zakresu prowadzonych prac oraz planowanego terminu opracowania i zatwierdzenia programu. Na 28 lutego 2015 r. na terenie województwa oprócz wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami przyjętych i opublikowanych w wojewódzkim dzienniku urzędowym było 19 gminnych programów.

¹ Dalej: WUOZ lub Urząd.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dalej: ZWKZ.

⁴ Dz.U. Nr 75, poz. 474; dalej: ustawa z 18.03.2010 r.

⁵ Dalej: j.s.t.

⁶ Dalej: GEZ.

W trakcie trwania kontroli, tj. w marcu br., podjęto kolejne działania, które mają na celu doprowadzenie do założenia GEZ i przyjęcia programów opieki nad zabytkami przez kolejne samorządy.

Na terenie województwa porozumienie dotyczące prowadzenia spraw oraz wydawania decyzji administracyjnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami⁷, z Wojewodą Zachodniopomorskim podpisały 3 j.s.t. ZWKZ podejmowała działania w celu zawarcia takich porozumień przez kolejne samorządy.

Rejestr zabytków nieruchomych prowadzony był zgodnie z przepisami i na 28.02.2015 r. obejmował 3.641 obiektów. Postępowania administracyjne w sprawie wpisywania lub skreślenia zabytków z rejestru były prowadzone rzetelnie, a strony były powiadamiane o podjętych decyzjach bez zbędnej zwłoki. ZWKZ prowadziła wojewódzką ewidencję zabytków, którą objęto 12.633 obiekty.

Nieprawidłowości stwierdzone w toku kontroli dotyczyły m.in.:

- niezłożenia, w 5 przypadkach, zawiadomień o niezrealizowaniu przez podmioty kontrolowane (w tym j.s.t.) zaleceń pokontrolnych,
- przesunięcia, w 2 przypadkach, terminu realizacji zaleceń, mimo że wcześniej wyznaczony już upłynął,
- rozpatrywania, w 3 przypadkach, niekompletnych wniosków o udzielenie dotacji celowych, tj. wniosków które nie spełniały wymogów określonych w procedurach przyjętych zarządzeniami ZWKZ z 2013 i 2014 roku,
- nieegzekwowania od Miejskiego Konserwatora Zabytków⁸ w Kołobrzegu składania sprawozdań kwartalnych z działalności za 2014 r., do składania których MKZ w Kołobrzegu zobowiązany był postanowieniami § 8 ust. 2 porozumienia z 27.09.2013 r.,
- przyjmowania bez uwag sprawozdań składanych przez MKZ w Szczecinku w latach 2013-2014, w których wykazano wydawanie decyzji nieobjętych porozumieniem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań dotyczących ewidencji zabytków nieruchomych i współpraca w tym zakresie z jednostkami samorządu terytorialnego

Opis stanu faktycznego

1.1. Rejestr zabytków nieruchomych województwa zachodniopomorskiego.

1. Rejestr zabytków nieruchomych prowadzony był zgodnie z wymaganiami określonymi w §§ 2-3 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem⁹. Na 28.02.2015 r. rejestr obejmował 3.641 zabytków, z czego własnością j.s.t. było 526 zabytków.

(dowód: akta kontroli str. 7-9, 10-19, 21)

2. W okresie od stycznia 2013 r. do lutego 2015 r. do rejestru zabytków nieruchomych wpisano 81 zabytków, z czego 64 z urzędu, a 17 na wniosek właścicieli zabytków lub użytkowników wieczystych (w tym 2 na wniosek j.s.t.).

(dowód: akta kontroli str. 10 -11, 20, 43-54)

⁷ O którym mowa w art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r. poz. 1446 j.t.); dalej: ustawa o ozionz.

⁸ Dalej: MKZ.

⁹ Dz.U. Nr 113, poz. 661; dalej rozporządzenie MKiDN z 26.05.2011 r.

Z wyjaśnień ZWKZ wynika m.in., że: *ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomości województwa zachodniopomorskiego powinno zostać objętych kolejnych kilkadziesiąt obiektów. Obiekty te ustalono w na podstawie przeprowadzenia kontroli na miejscu, wiedzy własnej pracowników WUOZ, sporządzania i aktualizacji kart ewidencji zabytków nieruchomości. Przyczyną nieobjęcia ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków większej ilości obiektów był niewystarczający stan zatrudnienia oraz finansowania WUOZ.*

(dowód: akta kontroli str. 289-290)

W latach 2013-2015¹⁰ opłaty za udostępnienie materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, m.in. na potrzeby postępowań związanych z wpisem zabytków do rejestru, wyniosły 14,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 32-34)

Do WUOZ nie wpływały skargi i wnioski dotyczące prowadzonych postępowań o wpis do rejestru zabytków nieruchomości.

(dowód: akta kontroli str. 35-36)

3. W wyniku badania 5 postępowań o wpis do rejestru zabytków nieruchomości, które dotyczyły: dawnego budynku fabrycznego tzw. Bloku „C” (obiekt nieużytkowany) z zespołu zabudowy dawnej fabryki papieru w Szczecinie¹¹, nieczynnego cmentarza przykościelnego w Dolsku (gmina Moryń)¹², willi fabrykanckiej (obiekt nieużytkowany) w Dębnie¹³, nieczynnego cmentarza przykościelnego w Żukowie (gmina Suchań)¹⁴ i nieczynnego cmentarza przykościelnego w Orzechowie (gmina Cedynia)¹⁵, stwierdzono m.in., że:

- w postępowaniach, w których gmina nie była stroną, kopię decyzji o wpisie do rejestru zabytków przesłano do właściwego wójta, burmistrza, prezydenta miasta;
- zabytki, których dotyczyły decyzje, zostały wpisane do rejestru,
- dla zabytków tych WUOZ posiadał karty ewidencyjne założone w latach 1987-1999, które, w związku z decyzją o wpisie zabytku do rejestru, uaktualniono i rozszerzono o zapisy dotyczące zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków.

(dowód: akta kontroli str. 103, 111)

ZWKZ wyjaśniła, że: *po wejściu w życie rozporządzenia MKiDN z 26.05.2011 r. rozważano wykonanie kart ewidencyjnych według przewidzianego w nim wzoru. Jednak ze względu na oszczędności i ograniczony budżet finansowy przeznaczony na tego typu dokumentację, ograniczenia kadrowe (brak możliwości wykonania przez pracowników), wielozadaniowość urzędu, konieczność sporządzania kart ewidencyjnych dla zabytków, które takich kart nie posiadają (...) odstąpiono od tego zamierzenia. Równocześnie wyjaśniam, że ZWKZ prowadząc procedurę wpisu do rejestru zabytków, opiera się na kartach ewidencyjnych będących w zasobach archiwum WUOZ. Informacje zawarte w karcie (...) każdorazowo są weryfikowane podczas oględzin terenowych obiektu (...).*

(dowód: akta kontroli str. 207-208, 213)

4. Czynność sprawdzenia oraz włączenia do ewidencji zabytków karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków była dokumentowana poprzez adnotację w karcie.

(dowód: akta kontroli str. 57-69, 70-78, 79-90, 91-103, 104-119)

¹⁰ W przypadku takiego zapisu oznacza to okres do 28.02.2015 r.

¹¹ Nr rejestru zabytków A - 1240, decyzja nr 882/2014.

¹² Nr rejestru zabytków A - 951, decyzja nr 469/2014.

¹³ Nr rejestru zabytków A - 1193, decyzja nr 945/2013.

¹⁴ Nr rejestru zabytków A - 1212, decyzja nr 1478/2013.

¹⁵ Nr rejestru zabytków A - 974, decyzja nr 965/2014.

5. W wyniku porównania zapisów o stanie zachowania 10 obiektów¹⁶, zawartych w kartach ewidencyjnych zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków¹⁷, ze stanem ustalonym w trakcie kontroli przeprowadzonych przez PINB¹⁸, stwierdzono, że w 5¹⁹ przypadkach opis w karcie i stan stwierdzony przez PINB były ze sobą zgodne. W 2 przypadkach stwierdzony przez PINB stan obiektów był lepszy niż opisany w karatach²⁰, a w 3 gorszy²¹. Wpisów aktualizacyjnych dokonywano w 3 kartach²². Porównaniem tym nie zostały objęte 2 obiekty²³.

(dowód: akta kontroli str. 909-921)

Natomiast z porównania ustaleń oględzin 12 zabytków wpisanych do rejestru i będących własnością j.s.t.²⁴, z zapisami stanu zachowania w kartach ewidencyjnych prowadzonych przez ZWKZ i założonych przed 2002 r. wynika, że stan 8 obiektów²⁵ opisany w kartach był zbieżny z ustaleniami wynikającymi z przeprowadzonych oględzin. W 2 przypadkach stan obiektów uległ poprawie²⁶, w 1 uległ pogorszeniu²⁷, a 1 obiekt był w trakcie remontu²⁸. W 4²⁹ z 12 kart, po ich założeniu, dokonywano wpisów aktualizujących opis stanu obiektu.

(dowód: akta kontroli str. 909-921)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *informacje na kartach ewidencyjnych zabytków wpisywane są na bieżąco przez osobę prowadzącą archiwum. Ustalono, że na kartach odnotowuje się prace na podstawie przeprowadzonych oględzin zabytku w ramach komisji odbiorowych, informacji wynikających z dokumentacji powykonawczych. Odnotowywany jest także aktualny stan zabytku stwierdzony w wyniku kontroli. Inspektorom zwrócono uwagę na konieczność przekazywania danych archiwistce, celem dokonania zapisów na kartach.*

(dowód: akta kontroli str. 822-830)

6. W okresie objętym kontrolą z rejestru zabytków nieruchomości województwa wykreślono 4 zabytki. Inicjatorem postępowania byli MKiDN (w 1 sprawie) oraz właściciele zabytków lub użytkownicy wieczysti (w 3 sprawach, w tym j.s.t. w 1 sprawie).

(dowód: akta kontroli str. 10-11, 20)

7. W wyniku badania powyższych postępowań ustalono, że:

- w każdym przypadku podstawą wykreślenia była decyzja ministra właściwego ds. kultury i dziedzictwa narodowego,
- w postępowaniach tych nie wpłynęły żadne skargi ani wnioski;
- we wszystkich badanych przypadkach decyzja o wykreśleniu zabytku nieruchomego z rejestru była wynikiem jego zniszczenia lub wyburzenia, i tak:

¹⁶ Trzy budynki mieszkalne w Mieszkowicach; budynek dawnej elektrowni miejskiej oraz Dom Księża Emerytów i Rencistów w Kołobrzegu; budynki Archiwum Państwowego, Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej i Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Stargardzie Szczecińskim oraz dwie wille w Szczecinie.

¹⁷ Z 12 badanych kart do 2000 r. założono 11 kart, a 1 założono w 2006 r.

¹⁸ Kontrole przeprowadzone przez Powiatowe Inspektoraty Nadzoru Budowlanego w Gryfinie, Kołobrzegu, Stargardzie Szczecińskim oraz w Powiecie Grodzkim Szczecin na zlecenie NIK w trakcie kontroli 4 gmin objętych kontrolą P.15.100.

¹⁹ Dom Księża Emerytów w Kołobrzegu, 3 obiekty w Stargardzie Szczecińskim, willa przy ul. Słowackiego w Szczecinie.

²⁰ 2 budynki w Mieszkowicach przy ul. Sienkiewicza 52 i 54.

²¹ Budynek w Mieszkowicach przy ul. Jana Pawła II 14, budynek dawnej elektrowni miejskiej w Kołobrzegu, willa w Szczecinie przy ul. Wyzwolenia 73.

²² 3 obiekty w Stargardzie Szczecińskim.

²³ Z powodu nieprzeprowadzenia kontroli jednego obiektu (właściciel nie odebrał zawiadomienia o planowanym przeprowadzeniu kontroli – dot. wieży widokowej w Szczecinie), oraz wypożyczenia 1 karty ewidencyjnej w celu jej weryfikacji i uzupełnienia (dot. Bazyliki Mniejszej p.w. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu).

²⁴ Budynek mieszkalny, mury obronne i pałac – gmina Mieszkowice; ratusz, sala sportowa i kamienica – Miasto Kołobrzeg; księżnica, muzeum i dom kultury – Miasto Stargard Szczeciński; bursa szkolna, zespół szkół i były budynek Pałacu Młodzieży – Miasto Szczecin.

²⁵ Mury Miejskie w Mieszkowicach, 3 obiekty w Kołobrzegu i 3 obiekty w Stargardzie Szczecińskim oraz budynek byłego Pałacu Młodzieży w Szczecinie.

²⁶ Mury miejskie w Mieszkowicach, muzeum w Stargardzie Szczecińskim.

²⁷ Zespół Szkół przy ul. Niemierzyńskiej w Szczecinie.

²⁸ Dom kultury w Stargardzie Szczecińskim.

²⁹ Mury Miejskie w Mieszkowicach, muzeum i dom kultury w Stargardzie Szczecińskim, zespół szkół w Szczecinie.

a) pałac w Rudnie, gmina Tychowo (skreślenie na wniosek MKiDN) – w wyniku przeprowadzonych 23.10.2013 r. oględzin stwierdzono, że obiekt „praktycznie nie istnieje”. *Z dawnego pałacu zachowały się relikty fragmentów oraz pozostałości dolnych ścian ganku. Zgodnie z informacją mieszkańców wsi pałac został rozebrany w latach 70-tych XX wieku;*

b) dom mieszkalny z zabudowaniami w Drawsku Pomorskim (wniosek Burmistrza) – *w toku prowadzonego postępowania ustalono, iż rozbiórki dokonano w 1972 r., a w 1989 r. wydano pozwolenie na budowę budynku mieszkalno – usługowego”;*

c) kamienica w Drawsku Pomorskim (wniosek Burmistrza) – w toku oględzin 08.10.2010 r. stwierdzono, że na posesji znajduje się współczesna zabudowa, a decyzją Burmistrza z 29.08.2000 r. dokonano podziału działki, na której znajdował się budynek wpisany do rejestru zabytków. Projekt podziału został opracowany na podstawie szczegółowego planu zagospodarowania dla tego terenu i pozytywnie zaopiniowany w drodze postanowienia wydanego 24.08.2000 r. przez Kierownika Delegatury w Koszalinie WUOZ;

d) oficyna mieszkalna tzw. „sezonówka” stanowiąca część kompleksu dziedzińca przedpałacowego wraz z zespołem zabudowy folwarcznej i otoczeniem w Krzymanowie (wniosek właścicieli). Wnioskodawcy wykazali, że 21.02.2010 r. pożar strawił całe zadaszenie wraz z poddaszem, nadwyreżona została podłoga ze stropem. Do wniosku dołączono *Orzeczenie o stanie technicznym budynku*, w którym wskazano, że (...) *Obecnie budynek jest w stanie całkowitego zniszczenia i stwarza niebezpieczeństwo katastrofy budowlanej, a pozostałości konstrukcyjne nie pozwalają na odbudowę.*

ZWKZ wyjaśniła, że *do lat 90-tych publiczni właściciele zabytków, tacy jak np. gminy, PGR-y, bardzo często nie informowali ówczesnych służb konserwatorskich o tym, co dzieje się z zabytkami i podejmowali samowolne decyzje. Uporządkowanie takiego stanu rzeczy wymagałoby w chwili obecnej wzmocnionych kontroli, a właściwie objęcia wszystkich zabytków wpisanych do rejestru zabytków kontrolami. Jest to niemożliwe z uwagi na poziom zatrudnienia i finanse, jakimi na takie cele dysponuje ZWKZ. Jeśli chodzi o jeden z budynków w Drawsku Pomorskim zaniedbania dopuścił się ówczesny kierownik Delegatury WUOZ, który w chwili obecnej nie jest już pracownikiem WUOZ.*

(dowód: akta kontroli str. 55, 120-131, 289-230)

1.2. Wojewódzka ewidencja zabytków.

1. Na 28.02.2015 r. Wojewódzka Ewidencja Zabytków³⁰ obejmowała 12.633 zabytki nieruchome (nie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru). W latach 2013-2015 do WEZ włączono 198 zabytków nieruchomych.

(dowód: akta kontroli str. 20-21)

2. W wyniku badania 5 spraw dotyczących włączenia zabytku nieruchomego do WEZ, które dotyczyły nieużytkowanego cmentarza w Drzonowie Wałeckim w gminie Człopa, kościoła w miejscowości Krapiel (gmina Stargard Szczeciński), obory z XIX/XX wieku w Próchnowie (gmina Mirosławiec), parku dworskiego w miejscowości Czepiec (gmina Wałcz), zespołu folwarcznego w Marcinkowicach (gmina Tuczno), stwierdzono m.in., że:

- o włączeniu zabytku nieruchomego do WEZ był informowany właściciel obiektu,
- dla zabytków tych założono karty ewidencyjne zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru;
- wszystkie badane karty zostały sporządzone wg wzoru zawartego w rozporządzeniu MKiDN z 26.05.2011 r.,

³⁰ Dalej WEZ.

- w kartach ewidencyjnych w pozycji stan zachowania zawarto m.in. następujące zapisy: *nieznaczne zaniedbanie terenu, uporządkować teren, kościół wraz z terenem cmentarza kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną w formie wpisania do rejestru zabytków wywroty oraz liczne podrosty i zakrzewienia, teren bardzo zaniedbany, uporządkować teren, możliwość uzupełnienia nasadzeń*. Stan zachowania zabytków (pkt 8 karty) określono przy pomocy ocen 2-4, gdzie 2 oznacza zły stan zachowania a 4 – dobry.

(dowód: akta kontroli str. 158, 159, 160-182)

1.3. Gminne ewidencje zabytków.

1. Wykazy, o których mowa w art. 7 ustawy z 18.03.2010 r. ZWKZ przesłała do gmin województwa zachodniopomorskiego do dnia 5.12.2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 133, 134, 146, 149-153)

2. W okresie objętym kontrolą spośród 114 gmin województwa, 78 zwracało się do ZWKZ o uzgodnienie (porozumienie) w sprawie ujęcia w GEZ obiektów innych niż wpisane do rejestru zabytków lub objętych WEZ.

Na przykładzie 10 spraw ustalono, że w poszczególnych przypadkach czas uzgodnienia wynosił od 2 dni (gminy Krzęcin i Lipiany) do 21 dni (gmina Bierzwik).

(dowód: akta kontroli str. 135-138, 139-142, 183-206)

3. W sprawie współpracy z j.s.t. w prowadzeniu GEZ Ewa Stanecka wyjaśniła, że: *WUOZ nie posiada dokumentów dotyczących wspomagania j.s.t. w prowadzeniu GEZ – informuję, że nie było pisemnych próśb o pomoc. Każdej j.s.t. planującej założyć GEZ na bieżąco udostępniane są wszelkie materiały archiwalne WOUZ. Przed ostatecznym przyjęciem GEZ przeprowadzane są każdorazowo konsultacje i uzgodnienia, dotyczące poszczególnych obiektów w GEZ jak i treści założeń kart*.

(dowód: akta kontroli str. 37, 41, 149-151, 152-153)

4. Wg wiedzy ZWKZ, na 28.02.2015 r. GEZ posiadało 80 gmin. ZWKZ do pozostałych 34 gmin, w celu założenia i prowadzenia GEZ, przesłała pisma (np. 4.02.2013 r., 27.11.2014 r.) przypominające o ciążyącym na gminie obowiązku. W piśmie z 2014 r. ZWKZ zwracała uwagę, że (...) *Urząd do dnia dzisiejszego nie przedłożył ZWKZ GEZ do uzgodnienia, pomimo upływu terminu wskazanego w ustawie. Jednocześnie zwracam się z pytaniem, w jakim czasie Urząd planuje wykonać ustawowy obowiązek i czy zostały podjęte działania w tej sprawie. Prosimy o pisemną odpowiedź do końca grudnia 2014 r.*

(dowód: akta kontroli str. 143, 144, 145-146, 147-148)

ZWKZ wyjaśniła również, że: (...). *W roku bieżącym ZWKZ rozpoczął w siedzibach powiatu, w obecności starostów konsultacje z poszczególnymi samorządami danego powiatu, jednocześnie przypominając o obowiązku założenia gminnej ewidencji zabytków oraz programu opieki nad zabytkami. Do chwili złożenia niniejszego pisma odbyło się spotkanie w Starostwie Powiatowym w Pyrzycach, na które zostali zaproszeni wszyscy burmistrzowie, wójtowie powiatu pyrzyckiego oraz przedstawiciele Agencji Nieruchomości Rolnych. (...) Na spotkaniu ponownie poruszona została kwestia (...) konieczności wykonania gminnych ewidencji zabytków i programów opieki nad zabytkami. Planowane są kolejne takie spotkania, w najbliższym czasie w starostwie Powiatowym w Gryfinie, w Choszczynie oraz w Mieście Stargard Szczeciński (...)*

(dowód: akta kontroli str. 149-150, 152-153)

Spotkanie, o którym mowa w wyjaśnieniu ZWKZ, odbyło się w marcu 2015 r., tj. w trakcie kontroli NIK.

5. W celu realizacji działania 1 i 2 celu szczegółowego nr 2 Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 nie podejmowano działań. ZWKZ wyjaśniła, że: *Nie podejmowano w naszym urzędzie działań (...), ponieważ Program przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 czerwca 2014 r. jest dostępny na stronach MKiDN od jesieni, zaś w wersji drukowanej, otrzymaliśmy w końcu ubiegłego roku. ZWKZ nie posiada żadnych wytycznych do prowadzenia tego działania. Podobne działania prowadził Narodowy Instytut Dziedzictwa Narodowego, który administruje stroną internetową E-zabytek.*

(dowód: akta kontroli str. 149-150, 152-153)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie ewidencji zabytków nieruchomości.

2. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego przy sporządzaniu programów opieki nad zabytkami.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Spośród j.s.t. województwa zachodniopomorskiego obowiązujący program opieki nad zabytkami³¹, wg wiedzy ZWKZ, na 28.02.2015 r. posiadało 19 gmin oraz Województwo Zachodniopomorskie. Programy 6 gmin uzyskały opinię negatywną, a 1 Program znajdował się w toku opiniowania. W odpowiedzi na pytanie kiedy i jakie działania były podejmowane wobec j.s.t. które nie miały obowiązującego Programu opieki nad zabytkami, ZWKZ wyjaśniła, że: *w 2011 r. wszystkie samorządy zostały poinformowane o konieczności sporządzenia takich programów. Obecnie, po analizie wszystkich informacji na temat programów, przygotowywane jest pismo przypominające o obowiązku wykonania takich programów.*

Wg ZWKZ przyczyną braku aktualnych programów było finansowe obciążenie realizacji spraw bieżących, wysokość zadłużenia, inne istotniejsze, wg j.s.t., priorytety (zdrowie, szkolnictwo i inne).

(dowód: akta kontroli str. 149-151, 153-154, 216, 217-218)

W marcu 2015 r., tj. w trakcie niniejszej kontroli NIK, ZWKZ rozpoczęła spotkania z samorządami danego powiatu, przypominając o obowiązku opracowania i przyjęcia Programu.

Małgorzata Omilanowska MKiDN w informacji, udzielonej na podstawie art. 29 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy o NIK³², stwierdziła, że przyczyn braku opracowania i uchwalenia Programów upatruje w samoświadomości i odpowiedzialności władz samorządowych, a także aktywności państwowych służb konserwatorskich. Nie ma natomiast jednoznacznego związku pomiędzy zasobnością gmin w obiekty zabytkowe a brakiem/posiadaniem gminnego Programu.

(dowód: akta kontroli str. 803)

2.2. W okresie objętym kontrolą ZWKZ opiniowała 26 gminnych Programów oraz Program wojewódzki. W poszczególnych przypadkach opiniowanie Programu trwało od 6 dni (dla gmin Nowogródek Pomorski i Trzebiatów) do 254 dni w przypadku iego Programu opieki nad zabytkami dla miasta Szczecina.

(dowód: akta kontroli str. 216)

³¹ Dalej: Program.

³² Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2012, poZ. 82 ze zm.); dalej: ustawa o NIK.

Badanie 3 Programów³³ (Gminy Gryfice, Banie i Mieszkowice), wykazało że:

- uzyskały pozytywną opinię ZWKZ, który nie zgłaszał uwag,
- okres obowiązywania obejmował 4 lata,
- zawierały cele określone w art. 87 ust. 2 ustawy o ozionz,
- ogłoszone zostały w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego,
- nie zakładają udostępniania zwiedzającym zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru będących własnością podmiotów prywatnych.

Po zaopiniowaniu Programów ZWKZ nie monitorował i nie wspomagał ich realizacji, wyjaśniając to brakiem zasobów kadrowych.

W związku z przyjęciem w czerwcu 2014 r. Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017, dla zapewnienia spójności nowo przyjmowanych Programów z Krajowym Programem nie podjęto żadnych działań.

W celu realizacji działania 4 celu szczegółowego nr 2 Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 nie podejmowano działań.

(dowód: akta kontroli str. 149-151, 152-154, 216, 217-218, 219-221, 289-290)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *z uwagi na brak inicjatyw ze strony MKiDN, na rzecz realizacji przedmiotowego działania nie podejmowano dotychczas żadnych działań.*

(dowód: akta kontroli str. 150-154)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie współpracy z j.s.t. przy sporządzaniu programów opieki nad zabytkami.

3. Wykorzystanie środków finansowych na opiekę nad zabytkami oraz współpraca w tym zakresie z jednostkami samorządu terytorialnego

Opis stanu
faktycznego

3.1. W badanym okresie ZWKZ zlecała wykonanie opracowań i kosztorysów dotyczących oszacowania kwoty nakładów finansowych niezbędnych na prace i roboty związane z koniecznymi remontami dla 4 zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru z terenu województwa. Ustalona w nich wartość prac i robót wyniosła 780,0 tys. zł (brutto).

(dowód: akta kontroli str. 222)

3.2. Zasady przyznawania dotacji w badanym okresie były uregulowane 2 zarządzeniami ZWKZ³⁴. Określono w nich m.in. podmioty mogące ubiegać się o dotacje lub refundacje poniesionych nakładów, wzór wniosku³⁵, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku (np. kopię pozwolenia ZWKZ na przeprowadzenie prac, które miały być przedmiotem dotacji). W zarządzeniach tych terminy zakończenia naboru wniosków zostały określone na 28 lutego danego roku dla prac planowanych do wykonania i 30 czerwca danego roku dla wniosków o refundację podniesionych nakładów.

³³ Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017 dla Gminy Gryfice – poz. 266 z 2015 r., Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017 w Gminie Banie – poz. 4046 z 2014 r., Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014 – 2017 – poz. 1295 z 2014 r.

³⁴ Zarządzenie nr 01/2013 ZWKZ z 24.01.2013 r. w sprawie wprowadzenia procedur trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub renowacyjne przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz Zarządzenie nr 01/2014 ZWKZ z 24.01.2014 r. w sprawie wprowadzenia procedur trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub renowacyjne przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

³⁵ Wg załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2014 r., poz. 399 j.t.); dalej: rozporządzenie MK z 6.06.2005 r.

Zgodnie z zarządzeniami sprawy związane ze wstępną oceną wniosków pod względem formalnym, przygotowaniem umów i rozliczaniem dotacji prowadziła właściwa komórka merytoryczna w WUOZ lub wyznaczeni przez ZWKZ pracownicy, a same wnioski o udzielenie dotacji były rozpatrywane przez Komisję powoływaną przez ZWKZ, w skład której wchodził wyznaczeni pracownicy (3-5 osób).

(dowód: akta kontroli str. 223-240, 241-273)

ZWKZ wyjaśniła, że: *powyższe zasady przed ich przyjęciem nie były opiniowane przez Wojewódzką Radę Ochrony Zabytków. (...) nie było ze strony Przewodniczącego takiej sugestii ani prośby. Rada dyskutowała i opiniowała zasadniczo nad problemami merytorycznymi związanymi z zabytkami architektury. Na tegorocznym posiedzeniu Rady (termin uzależniony od możliwości Przewodniczącego (...)), ZWKZ złożyła taką inicjatywę do programu posiedzenia. Opinia taka nie jest wymagana prawem.*

(dowód: akta kontroli str. 149-151, 152-154, 853-908)

3.3. W okresie objętym kontrolą do WUOZ wpłynęło 161 wniosków o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru na łączną kwotę 8.259 tys. zł, w tym w 2013 r. 52 wnioski na kwotę 2.118 tys. zł, w 2014 r. 57 wniosków na kwotę 4.092 tys. zł, w okresie styczeń-luty 2015 r. 52 wnioski na kwotę 2.049 tys. zł.

W powyższym okresie ZWKZ na prace i roboty przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru udzieliła 63 dotacji celowych i refundacji na łączną kwotę 1.070,0 tys. zł, z tego w 2013 r. – 29 dotacji i refundacji na łączną kwotę 570,0 tys. zł, w 2014 r. – 34 dotacje i refundacje na łączną kwotę 500,0 tys. zł. Do końca lutego 2015 r. dotacje nie były udzielane.

(dowód: akta kontroli str. 275-280, 281-287, 1179-1191)

W 2013 r. po rozliczeniu dotacji faktyczna ich kwota wyniosła 565,2 tys. zł (99% planu), a w 2014 r. 494,0 tys. zł (99% planu). Na 2015 r. na dotacje zaplanowano 570 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 288, 291-297)

Wszystkie udzielone dotacje dotyczyły nakładów wymienionych w art. 77 ustawy o ozioz.

(dowód: akta kontroli str. 275-280, 281-287)

W latach 2013-2014 odmówiono udzielenia 58 dotacji na łączną kwotę 3.812 tys. zł, w tym w 2013 r. 1.102 tys. zł³⁶, w 2014 r. 2.710 tys. zł. Przyczynami odmowy ich udzielenia było brak uzyskania przez wniosek wystarczającej do przyznania dotacji liczby punktów, błędy formalne, zakres prac niezgodny z art. 77 ustawy o ozioz. Udzielone przez ZWKZ dotacje celowe wynosiły w 2013 r. 10% wartości robót przedstawionych we wszystkich złożonych wnioskach (tj. 5.611 tys. zł), a w 2014 r. 3% (przy 16.594 tys. zł wartości robót).

(dowód: akta kontroli str. 298-299, 345 – 354, 1092 - 1103)

3.4. W wyniku badania 10 dotacji³⁷ stwierdzono, że:

- kwoty udzielonych dotacji zostały wykorzystane i rozliczone w terminie określonym w umowie,

³⁶ Różnica pomiędzy wnioskowaną kwotą dotacji a sumą kwot dotacji udzielonych i kwot wnioskowanych dotacji w latach 2013 i 2014 wynika z faktu udzielania dotacji na kwoty niższe niż wnioskowano.

³⁷ Dotyczących: pierwszego etapu remontu, fragmentu murów obronnych w Baszcie Mniszej, prac restauratorskich i konserwatorskich przy sklepieniu krzyżowo żebrowym kościoła parafialnego p.w. NMP w Brzesku – III etap, przeprowadzenia prac remontowo – zabezpieczających wiatraka typu „koźlak”, remontu dachu budynku bramnego w Gosławiu - II etap, wymiany 1000 sztuk podkładów oraz uzupełnienie 1000 sztuk skradzionych kompletów podkładek wraz z wkretem przy Koszalińskiej Kolejce, Wąskotorowej, wykonania izolacji ścian fundamentowych i założenia opaski przy budynku szkoleniowym w zespole budynków wojskowych w Gryficach, prace konserwatorskie i restauratorskie ambony w kościele w Rzeplinie, prac renowacyjnych stawu położonego na terenie parku dworskiego w Węgorzynie, prac konserwatorskich wraz z naprawami snycerskimi przy czterech barakowych rzeźbach, III etapu wykonania remontu i ustabilizowania konstrukcji dworu w Niepołocku.

- wykonanie prac i robót objętych dotacjami potwierdzone zostało protokołami odbioru prac,
- umowy zawierały dane, o których mowa w § 6 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków³⁸,
- w umowach, których wzór stanowił załącznik do zarządzeń Nr 01/2013 i 1/2014 ZWKZ, nie było postanowień o obowiązku udostępnienia zabytku dla zwiedzających,
- w umowach zawarto klauzulę o treści: w przypadku uzyskania zwrotu podatku VAT w związku z zakupem usług lub dostaw finansowanych ze środków ZWKZ Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu równowartości otrzymanych środków na rachunek bankowy ZWKZ, w terminie 14 dni od daty otrzymania zwróconego podatku,
- zabezpieczono interesy udzielającego dotację poprzez wprowadzenie zasady wypłaty środków z dotacji jako refundację faktycznie poniesionych wydatków po realizacji zadania, na które dotacja została przyznana.

(akta kontroli str. 223-240, 241-273, 303-311)

W sprawie braku klauzuli o udostępnieniu zabytków dla zwiedzających ZWKZ wyjaśniła: (...) *Żaden z powiązanych aktów prawa nie nakłada obowiązku warunkowania udzielenia dotacji od publicznego udostępnienia obiektu poddanego konserwacji ze środków publicznych, stąd brak takiego zapisu o udostępnieniu. Jednak w większości obiektów (o ile nie są to prywatne domy mieszkalne, gdzie takie udostępnienie nie jest możliwe), obiekty pozostające w dobrym stanie technicznym, są udostępniane. (...) Aby jednak zapewnić należyłą staranność w informowaniu społeczeństwa o ponoszonych wydatkach publicznych na prace konserwatorskie, w umowie zawarte są wymagania dotyczące umieszczenia stosownych tabliczek informacyjnych.*

(dowód: akta kontroli str. 207-208, 209-212)

W 3 przypadkach stwierdzono nieprzestrzeganie zasad określonych w zarządzeniach nr 01/2013 i 1/2014, które polegało na rozpatrywaniu niekompletnych wniosków.

W latach 2013-2014 4 właściciele zabytków, z 10 badanych spraw, otrzymało również dotacje od MKiDN oraz samorządu województwa. W poszczególnych przypadkach ich suma nie przekraczała 100% nakładów poniesionych na zadanie.

(dowód: akta kontroli str. 321-325, 326-342)

3.5. ZWKZ prowadził wykaz udzielonych dotacji (w formie tabeli w formacie Excel), który obejmował również dotacje udzielone przez MKiDN oraz przez samorząd województwa, powiaty i gminy z terenu województwa.

(dowód: akta kontroli str. 321-325, 326-342)

Wg tego wykazu właściciele zabytków nieruchomości na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane otrzymali łącznie 15.562 tys. zł, w tym w roku 2013 - 5.801 tys. i 9.761 tys. zł w roku 2014.

(dowód: akta kontroli str. 321-325, 326-342)

W latach 2013-2015 nie stwierdzono przypadków udzielenia dotacji, których łączna kwota na wykonanie tych samych prac lub robót przekraczałaby 100% nakładów koniecznych na ich wykonanie.

(dowód: akta kontroli str. 143-151, 152, 321-325, 326-342)

3.6. W okresie objętym kontrolą ZWKZ o udzielonych dotacjach informował:

- a) MKiDN - 22.02.2013 r., 15.07.2013 r., 21.01.2014 r., 16.07.2014 r., 26.01.2015 r., tj. w terminach określonych w rozporządzeniu MK z 6.06.2005 r.,

³⁸ Dz.U. z 2014 r., poz. 399 j.t.; dalej: rozporządzenie MK z 6.06.2005 r.

b) j.s.t. z terenu województwa – 10.03.2014 r., 16.07.2014 r. i 13.04.2015 r.
(dowód: akta kontroli str. 303-311, 1137-1159, 1160-1174)

3.7. ZWKZ nie podejmował wspólnie z j.s.t. działań w celu pozyskiwania dodatkowych środków finansowych dla właścicieli zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru.
(dowód: akta kontroli str. 288, 289-290)

3.8. W poszczególnych latach na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem osób realizujących w WUOZ zadania w zakresie ochrony zabytków przeznaczono 3.373 tys. zł. Zadania te na koniec 2013 r. wykonywało 31 osób w wymiarze 27,35 etatów, na koniec 2014 r. 31 osób w wymiarze 27,35 etatów, oraz na koniec lutego 2015 r. 31 osób na 27,55 etatów.

(dowód: akta kontroli str. 355)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 3 przypadkach stwierdzono nieprzestrzeganie zasad dotyczących rozpatrywania wniosków przyjętych zarządzeniami nr 01/2013 i 1/2014. Wg przyjętych zasad: *jeżeli do wniosku nie zostaną załączone wymagane załączniki lub będą one zawierały błędy, wnioskodawca zostanie wezwany do ich złożenia w terminie siedmiu dni.* W 3 badanych sprawach wnioski o udzielenie dotacji były niekompletne (dot. dotacji udzielonej 7.08.2013 r. dla właściciela wiatraka, 7.08.2013 r. dla właściciela murów obronnych, 21.07.2014 r. dla właściciela 4 rzeźb³⁹), gdyż nie zawierały aktualnego pozwolenia ZWKZ na przeprowadzenie prac remontowo – konserwatorskich. WUOZ występując o uzupełnienie złożonych dokumentów nie wnioskował o przedłożenie brakujących pozwoleń. Pozwolenia te zostały wydane przez ZWKZ w odpowiednio 5.08.2013 r. (2 dni przed udzieleniem dotacji), 7.08.2013 r. (w dniu udzielenia dotacji) i 15.07.2014 r. (6 dni przed udzieleniem dotacji). Ponadto stwierdzono przypadek, w którym w analogicznej sytuacji (dot. wniosku o datację na prace związane z odtworzeniem pierwotnego wyglądu obiektu i terenu budynku willi) wnioskodawcę poinformowano o odrzuceniu wniosku w szczególności z powodu braku pozwolenia ZWKZ na prowadzenie prac.

(dowód: akta kontroli str. 303-311, 312, 313, 314, 315-320)

ZWKZ wyjaśniła: *Udzielenie dotacji wskazanym w piśmie podmiotom (...) podyktowane było pilną potrzebą zabezpieczenia zabytków przed ich dalszą degradacją – stan zagrożenia. Wiedza konserwatora w tej kwestii nie musiała być weryfikowana, stan zagrożenia był przedmiotem innych wcześniej podjętych działań. (...) W wypadku nie złożenia wyjaśnień lub brakujących dokumentów w ciągu 7 dni, wniosek pozostaje bez rozpatrzenia. Dotyczy to w szczególności wykazu załączników, który jest sprecyzowany w punkcie 2 załącznika nr 3 wspomnianych procedur. Ponadto w punkcie 2 tegoż załącznika znajduje się zapis o tym, iż niezłączenie do wniosku kopii decyzji konserwatorskiej w sprawie pozwolenia na prowadzenie prac przy zabytku – nie stanowi błędu formalnego. (...) Mury obronne ceglano kamienne w Pырzycach stanowią jeden z najcenniejszych i największych tego typu zespołów obronnych w województwie. (...) W momencie aplikowania o dotację, nie wszystkie dokumenty były właściwie przygotowane, stąd skierowanie do Gminy prośby o uzupełnienie dokumentów. Komisja rozpatrująca wniosek nie miała wątpliwości do meritum sprawy. Wszystkie niezbędne dokumenty wnioskodawca dostarczył przed podpisaniem umowy o udzielenie dotacji. Wiatrak koźlak w Mierzynie (...) Komisja rozpatrująca wniosek miała pełną świadomość, że bez dotacji prace nakazane nie zostaną wykonane. Zdecydowano zatem o konieczności negocjacji szczegółowego zakresu niezbędnych prac, takich, które*

³⁹ Element zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych za nr. A-510.

pozwoła na zatrzymanie degradacji obiektu a tym samym jego utraty. Wszystkie niezbędne dokumenty wnioskodawca dostarczył przed podpisaniem umowy o udzielenie dotacji. Cztery rzeźby z XVIII w. (...) Planowana dotacja miała za zadanie zatrzymanie procesów destrukcyjnych i zabezpieczenie rzeźb przed całkowitym zmieszczeniem. Procedura ustalania zakresu prac a tym samym ustalenia kosztów prac, wymagała wielu negocjacji oraz ostatecznej korekty dokumentacji. Decyzja pozwalająca na przeprowadzenie prac konserwatorskich wg zaakceptowanej technologii, została wydana przez ZWKZ dopiero po ostatecznych pracach związanych z przyjętym zakresem. Dopiero po tym czasie została przygotowana umowa dotację. Trudno nam powiedzieć, że przywołane powyżej postępowania są przejawem nierównego traktowania podmiotów, skoro każdy wnioskodawca ma szansę uzupełnić braki. Nadrzędnym naszym celem w tych przypadkach była skuteczna ochrona zagrożonych zabytków.

(dowód: akta kontroli str. 207-208, 209-210)

Powyższa nieprawidłowość wskazuje na nierówne traktowanie podmiotów w procesie rozpatrywania wniosków o udzielenie dotacji celowej.

Łączna kwota udzielonych dotacji w powyższych 3 przypadkach wyniosła 84,0 tys. zł, tj. 35,3% łącznej wartości 10 dotacji objętych badaniem (238 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 303-311, 312, 313, 314, 315-320)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W WUOZ nie określono co decyduje o liczbie punktów przyznawanych za poszczególne kryteria w trakcie rozpatrywania wniosku właściciela zabytku wpisanego do rejestru o udzielenie dotacji celowej. W protokołach z posiedzeń Komisji z 2013 r. i z 2014 r. podawane były tylko oceniane kryteria i maksymalna liczba punktów, jaką można uzyskać w danym kryterium. Jednocześnie członkowie Komisji oceniali wnioski w sposób rozbieżny (np. remont dachu i wieży kościoła filialnego w Barlinku – oceny poszczególnych członków Komisji kształtowały się od 30 do 49 punktów).

ZWKZ wyjaśniła: *Pracownicy WUOZ włączani do Komisji, są specjalistami różnych dziedzin – historykami sztuki, konserwatorami, zabytkoznawcami, architektami zajmującym się zabytkami architektury i budownictwa, zabytkami ruchomymi. Mają duży staż pracy i doświadczenie w różnych dziedzinach powiązanych z konserwatorstwem. (...) Podejmowanie decyzji o przyznaniu dotacji (przy tak ogromnych potrzebach, a zbyt małych środkach finansowych) jest procesem złożonym, wieloetapowym, w który włączonych jest wielu pracowników WUOZ ze Szczecina i Koszalina, tak aby zapewnić jak najlepszą efektywność wydatkowania środków publicznych. Ponadto kryteria wskazane w regulaminie mają charakter opisowy, podlegają każdorazowej ocenie merytorycznej, w oparciu o stan faktyczny stwierdzony na podstawie złożonych dokumentów oraz innych źródeł informacji, będących w posiadaniu urzędu. Odzwierciedlenie numeryczne kryteriów ma zobiektywizować i uprościć wyłanianie wniosków podlegających dotacjom, nie uważa się więc za zasadne dodatkowe uzasadnianie każdej oceny częściowej. (...) Należy wziąć pod uwagę, że członkowie Komisji mają swoje zadania do wykonania w ramach obowiązków i zadań. Dlatego też uważamy, że przyjęty tryb w sposób wystarczający zapewnia obiektywizm i przejrzystość postępowania.*

(dowód: akta kontroli str. 207-208, 209-212)

Zdaniem NIK przydział punktów, skutkujący przyznaniem wnioskodawcy dotacji celowej lub odmową jej udzielenia, powinien być bardziej precyzyjny i jednoznaczny.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zakresie wykorzystania środków na opiekę nad zabytkami.

Ocena częściowa

4. Realizacja zadań w zakresie nadzoru konserwatorskiego

4.1. WUOZ na lata 2013-2015 zaplanował przeprowadzenie 310 kontroli (w tym 280 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków), z tego: w 2013 r. 118 (106); 2014 r. 92 (82); 2015 r. 100 (92).

(dowód: akta kontroli str. 25-27)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *o ujęciu poszczególnych zabytków nieruchomych w planie kontroli decydowały m.in. ustalone na podstawie rozpoznania terenowego stanu zabytków, najpilniejsze potrzeby oraz możliwości organizacyjno-kadrowe. Natomiast plany kontroli były opracowywane m.in. w oparciu o wiedzę zebraną w trakcie prowadzonych postępowań administracyjnych, oględziny obiektów, informacje medialne i przekazywane przez mieszkańców, bieżące konsultacje prowadzone z Narodowym Instytutem Dziedzictwa (NID w ramach swojej pracy prowadzi weryfikację decyzji o wpisie do rejestru pod kątem stanu zachowania obiektu istniejącego).*

(dowód: akta kontroli str. 672-673)

Do WUOZ nie wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące nieprawidłowości w stanie utrzymania lub użytkowania zabytków nieruchomych.

(dowód: akta kontroli str. 35-36)

4.2. W okresie objętym kontrolą WUOZ przeprowadził łącznie 150 kontroli zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, z czego: w 2013 r. 63 planowych i 11 pozaplanowych; w 2014 r. 45 planowych i 22 pozaplanowych; w okresie styczeń-luty 2015 r. 9 kontroli planowych.

(dowód: akta kontroli str. 23)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *kontrole pozaplanowe zastępowały w wielu przypadkach kontrole planowe, które były przesuwane na kolejny rok. Były one podejmowane na skutek zawiadomień lub wiedzy Urzędu na temat wystąpienia nagłego zagrożenia dla zabytku nieruchomego, z tego powodu były traktowane priorytetowo. Ich podjęcie wynikało także z bieżącej pracy, w tym oględzin prowadzonych w terenie w przy okazji załatwiania spraw bieżących.*

(dowód: akta kontroli str. 673)

4.3. W wyniku badania dokumentacji 20⁴⁰ kontroli przeprowadzonych przez WUOZ ustalono m.in., że:

- a) nieprawidłowości zostały stwierdzone w 13 kontrolach stanu zabytków⁴¹: 1) Zamek (ruina) w Dobrej Nowogardzkiej, 2) Pałac w miejscowości Krasne, gmina Lipiany, 3) Wiatrak-koźlak w Mierzynie, Gmina Dobra, 4) Pałac w Rościnie, gmina Myślibórz, 5) Pensjonat "Bałtyk" w Międzyzdrojach, 6) Zespół pałacowo-parkowy w Dreżewie, gmina Karnice, 7) Park pałacowy w Podwilczu, gmina wiejska Białogard, 8) Ruina pałacu w Kłębowicach, gmina Wałcz, 9) Park w miejscowości Skrzyńka, gmina Lipiany, 10) Dwór w Kulicach, gmina Nowogard, 11) Pałac w Iglicach, gmina Resko, 12) Pałac w Miłachowie, gmina Kamień Pomorski, 13) Zamek w Swobnicy, gmina Banie;
- b) zalecenia pokontrolne⁴² wydano w odniesieniu do 5 kontroli, w poszczególnych sprawach było to po upływie od 12 do 43 dni od ich zakończenia⁴³,

⁴⁰ Z tego 10 wybranych w sposób celowy przez kontrolera i 10 wylosowanych za pomocą programu „Pomocnik Kontrolera” wersja 5.4. dobór losowy z interwałem.

⁴¹ Kontrole z poz. 1-7 wybrane w sposób celowy, kontrole z poz. 8 – 13 wybrane metodą losową.

⁴² Np. w przypadku Zamku w Swobnicy po kontroli przeprowadzonej w sierpniu 2014 r. Gminie Banie zalecono wykonanie do 31.10.2014 r. tymczasowego zabezpieczenia otworów drzwiowych, wygrodenie dostępu do wnętrza i otoczenia zagrożonego skrzydła południowego; ze względu na awaryjny stan skrzydła południowego w terminie do 31.12.2014 r. zalecono przeprowadzić niezbędne prace remontowo-zabezpieczające prowadzące do trwałego zabezpieczenia tego fragmentu zespołu zamkowego; w piśmie z zaleceniami przypomniano o konieczności uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora

c) zaleceń pokontrolnych nie wydano w przypadku 8 kontroli, z których:

- 5⁴⁴ dotyczyło sprawdzenia realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych przed 2013 r. – w 2 przypadkach zalecenia nie zostały zrealizowane w części⁴⁵, a w 3 przypadkach nie zostały zrealizowane w całości⁴⁶,
- 2⁴⁷ miały zweryfikować wykonanie robót remontowo-zabezpieczających nakazanych decyzjami wydanymi przed 2013 r. – roboty te nie zostały wykonane,
- 1 dotyczyła Dworu w Kulicach – zalecenia nie zostały wydane pomimo stwierdzenia m.in. punktowych uszkodzeń pokrycia dachowego oraz tynków zewnętrznych,

d) na 28.02.2015 r. z zaleceń pokontrolnych wydanych w wyniku 5 kontroli przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą oraz przeprowadzonych przed 2013 r. (objętych rekontrolami) nie zostały zrealizowane w całości⁴⁸ w 5 przypadkach, a w części w 4⁴⁹. Odnośnie 1 zabytku WUOZ nie dysponował informacjami o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych⁵⁰.

(dowód: akta kontroli str. 635-639)

Kontrole sprawdzające wykonanie zaleceń pokontrolnych, o których mowa w pkt 4.3. lit b wystąpienia zostały przeprowadzone po upływie od 68⁵¹ do 442 dni⁵² od wyznaczonego terminu ich wykonania.

(dowód: akta kontroli str. 635-639, 672)

Ewa Stanecka w zakresie obowiązujących w latach 2013-2014 zasad sprawdzania (monitorowania) realizacji zaleceń pokontrolnych wyjaśniła, że: *rekontrole zabytków, w przypadku których wydano zalecenia pokontrolne planowano i planuje się w kwartale, na który wyznaczono termin realizacji zaleceń lub na kwartał kolejny, zgodnie z realnymi możliwościami kadrowymi i organizacyjnymi Urzędu. Co do zasady tutaj. Organ w pierwszej kolejności koncentruje się na stosowaniu środków administracyjnych i egzekucyjnych określonych w ustawie o ożonizacji oraz przepisami ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zawiadomienia do organów ścigania są kierowane w sytuacji uprawdopodobnienia i urzędowego potwierdzenia możliwości popełnienia danego czynu zabronionego, co nie zawsze jest możliwe do wykazania w wyniku prowadzonych postępowań.*

(dowód: akta kontroli str. 685)

Zasady sprawdzania (monitorowania) realizacji zaleceń pokontrolnych zostały określone w zarządzeniu nr 9/2014 z 15.12.2014 r. w sprawie wprowadzenia szczegółowego trybu i zasad prowadzenia kontroli w WUOZ.

(dowód: akta kontroli str.376-386)

W 2 (z 9) przypadkach, w których nie zostały zrealizowane zalecenia pokontrolne ZWKZ wydała decyzje nakazujące przeprowadzenie prac remontowych i zabezpieczających, tj.:

zabytków na wszelkie prace ingerujące w zabytek wpisany do rejestru zabytków oraz przywołano treść art 110 i 119 ustawy o ożonizacji.

⁴⁴ Zamek w Swobnicy – 12 dni, Pałac w Iglicach – 15 dni, Zespół pałacowo-parkowy w Dreżewie – 17 dni, Pałac w Miłachowie – 24 dni, Ruiny pałacu w Kłębowicach - 43 dni.

⁴⁵ 1) Zamek (ruina) w Dobrej Nowogardzkiej, 2) Pałac w Krasnym, 3) Pałac w Roślinie, 4) Park pałacowy w Podwilczu, 5) Park w Skrzynce.

⁴⁶ Zamek (ruina) w Dobrej Nowogardzkiej, Park w miejscowości Skrzynka.

⁴⁷ Pałac w Krasnym, Pałac w Roślinie, Park Pałacowy w Podwilczu.

⁴⁸ 1) Wiatrak-koźlak w Mierzynie, 2) Pensjonat „Bałtyk” w Międzyzdrojach.

⁴⁹ 1) Pałac w Krasnym, 2) Pałac w Roślinie, 3) Ruina Pałacu w Kłębowicach, 4) pałac w Miłachowie, 5) Zamek w Swobnicy.

⁵⁰ 1) Zamek (ruina) w Dobrej Nowogardzkiej, 2) Zespół pałacowo-parkowy w Dreżewie, 3) Park pałacowy w Podwilczu, 4) Park w miejscowości Skrzynka.

⁵¹ 1) Pałac w Iglicach, termin realizacji zaleceń pokontrolnych wyznaczono na 31.12.2014 r. kontrola realizacji zaleceń pokontrolnych została zaplanowana na czerwiec 2015 r.

⁵² Zespół pałacowo-parkowy w Dreżewie.

⁵³ Park pałacowy w Podwilczu.

- 1) po kontroli z 27.03.2013 r. pałacu w Krasnem, która wykazała, że zalecenia pokontrolne zawarte w piśmie z 24.05.2012 r.⁵³ nie zostały wykonane, 28.05.2013 r. wydano decyzję nakazującą przeprowadzenie prac zabezpieczających i porządkowych (w terminie do 30.10.2013 r.),
- 2) po kontroli Zamku (ruiny) w Dobrej Nowogardzkiej przeprowadzonej 12.03.2013 r. wydano 9.04.2013 r. decyzję nakazującą przeprowadzenie prac remontowych przy zabytku w terminie do 31.12.2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 635)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *przeszkodę w skutecznym egzekwowaniu wydanych decyzji stanowi niewystarczająca obsada merytorycznych pracowników w Urzędzie. Zabytkami nieruchomymi wpisanymi do rejestru (stan na 28.02.2015 r.) 3.641, zajmuje się 11 inspektorów, zatrudnionych na 9,6 etatu. Na każdego wobec tego przypada ponad 330 obiektów. Przy uwzględnieniu obiektów wpisanych do ewidencji wojewódzkiej (stan na 28.02.2015 r. – 12.633 obiekty), to na każdego inspektora przypada po ok. 1150 obiektów. Obsługa bieżących spraw, wydawanie decyzji, postanowień, uzgodnień w tym realizacja kontroli i nadzoru konserwatorskiego nie pozwala na szybką i skuteczną egzekucję. Wskazane jest utworzenie wyspecjalizowanej jednostki organizacyjnej w Urzędzie, która zajmowałaby się kontrolami oraz egzekucją wydawanych pozwoleń, czyli tymi zadaniami ustawowymi, które zapisano w ustawie o ochronie zabytków art. 38 do 50. Ponadto w ocenie Urzędu nie ma spójności między przepisami ustawy o ochronie zabytków a przepisami o wywłaszczeniu nieruchomości z ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami. Próby wnioskowania na podstawie art. 50 ustawy o ochronie zabytków do starostów o wywłaszczenie skończyły się odmowami. W systemie ochrony zabytków brak jest również wystarczającej ilości środków finansowych na remonty zastępcze oraz całkowity brak środków finansowych na odszkodowania na rzecz wywłaszczanych posiadaczy zabytków.*

(dowód: akta kontroli str. 154-155)

4.4. WUOZ w okresie objętym kontrolą skierował 17 zawiadomień (dotyczących 19 czynów) o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia z art. 108, 110, 113-114, 117-119 ustawy o ochronie zabytków⁵⁴, z których 9 (dla 14 czynów) dotyczyło zabytków nieruchomych. Po ich złożeniu: do sądu skierowany został 1 wniosek o ukaranie w sprawie niewykonania zaleceń pokontrolnych⁵⁵, w 1 sprawie trwają czynności wyjaśniające⁵⁶, w 1 przypadku Sąd uchylił postanowienie Prokuratury o umorzeniu dochodzenia w sprawie zniszczenia zabytku nieruchomego⁵⁷, w 1 przypadku Policja odstąpiła od sporządzenia wniosku o ukaranie z powodu przesunięcia przez WUOZ terminu realizacji zaleceń pokontrolnych⁵⁸, w 1 przypadku WUOZ nie posiadał

⁵³ 4 z terminem wykonania do 30.09.2012 r., w tym: zabezpieczyć ruinę pałacu przed dostępem osób trzecich, uporządkować wnętrze ruiny pałacu, poprzez usunięcie gruzu i śmieci oraz wyrównanie usypisk piasku i 4 z terminem wykonania do 31.12.2013 r., w tym usunąć z całej powierzchni parku samosiewy drzew i krzewów, których wiek nie przekracza 10 lat, przedstawić program i harmonogram użytkowania ruin pałacu oraz parku, z uwzględnieniem zabezpieczenia ruin oraz pielęgnacją i rewaloryzacją parku. Postanowieniem z 03.06.2012 r. Prokuratura Rejonowa w Pyrzycach odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie zabezpieczenia przez właściciela budynku pałacu w Krasne, tj. o czyn z art. 110 ust. 1 i 113 ustawy o ochronie zabytków wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 kpk. WUOZ w piśmie do Prokuratury Rejonowej w Pyrzycach z 12.04.2013 r. m.in. stwierdził, że przeprowadzona 27.03.2013 r. kontrola wykazała, że żadne z zaleceń pokontrolnych zawartych w piśmie z 24.05.2012 r. ZN.5180.31.2012.AM nie zostały wykonane. Obecnie pałac znajduje się w stanie ruiny. Pałac był kupiony przez obecnego właściciela w 1998 r., który zobowiązał się do zagospodarowania obiektu zgodnie z programem użytkowania uzgodnionym z WKZ i wykonania prac remontowo-rewaloryzacyjnych w terminie 4 lat od dnia zakupu nieruchomości.

⁵⁴ Z art. 108 – 4 zawiadomienia, w tym 1 w wyniku przeprowadzonej kontroli; z art. 110 - 3 zawiadomienia, w tym 2 w wyniku przeprowadzonej kontroli; art. 113 - 2 zawiadomienia w wyniku przeprowadzonej kontroli; art. 114 – 1 zawiadomienie w wyniku przeprowadzonej kontroli; art. 115 - 3 zawiadomienia dotyczące zabytków ruchomych, w tym 1 w wyniku przeprowadzonej kontroli; art. 116 – 2 zawiadomienia dotyczące zabytków ruchomych; art. 117 - 1 zawiadomienie w wyniku przeprowadzonej kontroli; art. 119 - 3 zawiadomienia w wyniku przeprowadzonej kontroli.

⁵⁵ Pałac w Baszkowicach.

⁵⁶ Pałac w Rościnie.

⁵⁷ Zabytkowe relikty zabudowy w Kamieniu Pomorskim.

⁵⁸ Cmentarz przykościelny w Pomietowie.

informacji o działaniach organów ścigania po złożeniu zawiadomienia⁵⁹. W pozostałych 4 przypadkach organy ścigania odmówiły wszczęcia dochodzenia lub umorzyły dochodzenie.

(dowód: akta kontroli str. 581-590, 635-639, 741-742)

Z powyższych 9 zawiadomień: 2⁶⁰ były wynikiem przeprowadzonych kontroli, 2 przeprowadzonych oględzin⁶¹, 5 wynikiem otrzymanych informacji (opisanych w pkt 4.6. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(dowód: akta kontroli str. 635, 741-742)

Ewa Stancka wyjaśniła m.in., że: *w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia zabytku, przeszkodę w skutecznym karaniu sprawców stanowi niemożność ich odnalezienia przez organy ścigania. Niska szkodliwość społeczna czynów oraz brak stosownych przepisów w prawie karnym. Proponowane kary nie są stosowane lub są zaniżane.*

(dowód: akta kontroli str. 836)

Art. 95 ustawy o ożionz umożliwia wojewódzkim konserwatorom zabytków występowania na prawach: 1) strony - w postępowaniu administracyjnym i cywilnym; 2) oskarżyciela posiłkowego - w postępowaniu karnym; 3) oskarżyciela publicznego - w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *w latach 2013-2014 nie korzystano z powyższej możliwości. Jako przyczynę można wskazać doraźny charakter pomocy prawnej świadczonej ze strony zatrudnionego na umowę-zlecenie radcy prawnego, brak wydzielonego działu i pracowników merytorycznych, którzy dysponowaliby odpowiednim czasem i wiedzą prawniczą, aby na bieżąco prowadzić tego typu sprawy i występować przed sądem w charakterze strony, oskarżyciela posiłkowego lub publicznego.*

(dowód: akta kontroli str. 685)

4.5. ZWKZ w latach 2013-2014 na wykonania zastępcze prac konserwatorskich lub robót budowlanych dysponował kwotą 72,1 tys. zł⁶². Środki te wykorzystano na wykonanie robót budowlanych zabezpieczających zabytek Dom Wypoczynkowy „Bałtyk” w Międzyzdrojach oraz na wykonanie kosztorysu prac budowlanych zabezpieczających ruiny zamku w Dobrej Nowogardzkiej.

(dowód: akta kontroli str. 155)

W celu odzyskania środków wydatkowanych w latach 2013-2014 na wykonanie zastępcze Urząd: wydał 29.04.2014 r. decyzję o określeniu wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu wykonania zastępczego robót budowlanych i złożył 28.05.2014 r. wniosek o wpis do księgi wieczystej hipoteki przymusowej; po ogłoszeniu upadłości dłużnika zgłosił swoją wierzytelność do sędziego-komisarza w łącznej kwocie 80.544,43 zł, z tego: suma główna 78,1 tys. zł⁶³, odsetki 2,4 tys. zł, inne koszty 24,40 zł. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych Urząd nie odzyskał wierzytelności.

(dowód: akta kontroli str. 643-662)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *przeszkodą w skutecznym dochodzeniu należności z tytułu wykonania zastępczego są niejasne i niespójne zapisy ustawy o ochronie zabytków odwołujące się bezpośrednio do ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, a także do ustawy o gospodarce nieruchomościami.*

(dowód: akta kontroli str. 836)

⁵⁹ Wiatrak w Myśliborzu, zawiadomienie z 3.11.2014 r.

⁶⁰ Kontrola: pałacu w Barzkowicach, cmentarza przykościelnego w Pomietowie.

⁶¹ Wiatrak holenderski w Myśliborzu, budynek mieszkalny w Miłowie.

⁶² W 2013 r. 70,1 tys. zł, w 2014 r. 2,0 tys. zł.

⁶³ W tym wartość robót budowlanych oraz projektów i kosztorysów.

W okresie objętym kontrolą, tj. 23.05.2014 r., ZWKZ złożył 1 wniosek o wywłaszczenie nieruchomości przez starostę na rzecz Skarbu Państwa z powodu braku możliwości usunięcia zagrożenia dla zabytku (wiatrak typu holenderskiego w Myśliborzu). Po odmowie rozpatrzenia wniosku przez Starostę, ZWKZ, pismem z 31.10.2014 r., zwrócił się do MKiDN o wskazanie dalszych działań w sprawie. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych WUOZ nie otrzymał odpowiedzi. ZWKZ nie wydał w powyższym okresie żadnej decyzji na podstawie art. 50 ust. 3⁶⁴ oraz 50 ust. 4 pkt 2⁶⁵ ustawy o ozionz.

(dowód: akta kontroli str. 743-767)

4.6. W latach 2013-2015 WUOZ otrzymał 5 informacji⁶⁶ dotyczących czynów określonych w art. 108, 110, 113-114, 117-119 ustawy o ozionz. Po przeprowadzeniu czynności sprawdzających złożono zawiadomienia do organów ścigania.

(dowód: akta kontroli str. 741-742, 635)

4.7. W latach 2013-2015 j.s.t. nie zwracały się do ZWKZ o informacje jak postępować w przypadku stwierdzenia działań i zaniechań, o których mowa w art. 108, 110, 113-114, 117-119 ustawy o ozionz.

(dowód: akta kontroli str. 155)

4.8. Ewa Stanecka wyjaśniła, że: *WUOZ nie podejmował żadnych działań wobec j.s.t. w celu wsparcia ich przy wykonywaniu zadań związanych z nadzorem konserwatorskim, gdyż takich potrzeb ze strony samorządów nie było. Natomiast w przypadku samorządowych konserwatorów, w trakcie bezpośrednich kontaktów, na bieżąco, są udzielane odpowiedzi.*

(dowód: akta kontroli str. 155)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2013-2014 WUOZ przeprowadził tylko 108 ze 188 zaplanowanych kontroli zabytków nieruchomych (57,4%)⁶⁷.

(dowód: akta kontroli str. 23)

Ewa Stanecka wyjaśniła, że: *poziom realizacji planów kontroli wynika zwłaszcza z niedostatecznej ilości pracowników merytorycznych realizujących kontrole zabytków nieruchomych w stosunku do stanu ilościowego i jakościowego zasobu zabytków nieruchomych w województwie. Dodatkowo nie ma możliwości wydzielenia wydziału ds. nadzoru konserwatorskiego i egzekucji.(...) W 2014 r do Wydziału ds. Inspekcji Zabytków Nieruchomych wpłynęło 4399 spraw, które były rozpatrywane przez 7 inspektorów, w tym 3 zatrudnionych na niepełnych etatach (średnio 620 spraw na osobę). (...) Liczba kontroli planowanych na każdy kolejny rok, wobec konieczności prowadzenia rekontroli w celu sprawdzenia wykonania wydanych zaleceń pokontrolnych i decyzji nakazowych, wzrastała w tempie geometrycznym dlatego starano się ograniczyć liczbę nowoplanowanych kontroli do*

⁶⁴ Art. 50 ust. 3 ustawy o ozionz stanowi, że w przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Przepisy o gospodarce nieruchomościami stosuje się odpowiednio.

⁶⁵ Art. 50 ust. 4 pkt 2 ustawy o ozionz stanowi, że jeżeli nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, o którym mowa w ust. 1 lub 3 zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

⁶⁶ Dotyczących: zabytkowych relikwów zabudowy założenia sakralnego dawnego kościoła i klasztoru dominikanów w Kamieniu Pomorskim, stanowiska archeologicznego AZP 10-26/3 - Leśnictwo Wrześnica, parku dworskiego w m. Góry gm. Białogard, parku w miejscowości Buczki gm. Tychowo, Pałacu w Rościnnie.

⁶⁷ W 2013 r. z zaplanowanych przez Urząd 106 kontroli zabytków nieruchomych zostało przeprowadzonych 63 kontroli planowych (59,4%), nie zostało przeprowadzonych 43 kontroli. Dodatkowo przeprowadzono 11 kontroli nieplanowanych zabytków nieruchomych. W 2014 r. z zaplanowanych 82 kontroli zabytków nieruchomych Urząd przeprowadził 45 kontroli (54,9%), nie zostało zrealizowanych 37 kontroli. Dodatkowo zostało przeprowadzone 22 kontrole nieplanowe zabytków nieruchomych.

niezbędnego minimum, tak aby skutecznie realizować i egzekwować nadzór konserwatorski nad zabytkami objętymi kontrolą w latach poprzednich.

(dowód: akta kontroli str. 672-673)

2. ZWKZ po przeprowadzeniu 5 kontroli (opisanych w pkt. 4.3. niniejszego wystąpienia⁶⁸), w których stwierdzono, że zalecenia pokontrolne nie zostały wykonane⁶⁹, nie zawiadomił organów ścigania o popełnieniu czynu z art. 119 ustawy o ozionz.

(dowód: akta kontroli str. 635-639)

W 1 sprawie (z 5) dotyczącej pałacu w Rościnie, zawiadomienie o popełnieniu czynów przewidzianych w art. 110, 113 ust. 1 i 119 ustawy o ozionz zostało sporządzone 28.10.2014 r., tj. po zawaleniu się części dachu pałacu (protokół oględzin z 22.10.2014 r.), a nie po przeprowadzonej 1.10.2013 r. kontroli stwierdzającej niezrealizowanie zaleceń pokontrolnych.

W 2 innych, dotyczących parków w Podwilczu oraz w Skrzynce, zawiadomień takich nie kierowano powołując się na zmianę terminu realizacji zaleceń. Zaznaczyć jednak należy, że zmiana terminu wykonania zaleceń nastąpiła po upływie wcześniej wyznaczonej daty, i tak:

a) w przypadku parku w Podwilczu zalecenia pokontrolne miały być wykonane do końca 2012 r.⁷⁰, brak ich realizacji ustalono w marcu 2014 r. Termin realizacji zaleceń przesunięto na koniec 2014 r. W marcu 2015 r. wójt Gminy Białogard, wyraził gotowość do realizacji w trybie pilnym zaleceń (udroźnienie rowów, rurociągów, oczyszczenia fosy i regulacji zastawów na stawie w parku).

b) w przypadku parku w Skrzynce zalecenia pokontrolne miały być wykonane do końca 2012 r., brak ich realizacji ustalono w marcu 2013 roku. Kolejna kontrola realizacji zaleceń pokontrolnych z 25.05.2012 r. przeprowadzona 19.02.2015 r. wykazała, że w dalszym ciągu nie wykonano części zaleceń, a właściciel zabytku, Agencja Nieruchomości Rolnych, zwróciła się o kolejne przedłużenie terminu ich wykonania. W piśmie z 9.03.2015 r. Ewa Stanecka zmieniła termin na 31.12.2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 635, 640-642, 636-637)

Ewa Stanecka m.in. wyjaśniła, że: *zastosowanie art. 119 zależało wyłącznie od uznania konserwatora, brak w zapisach ustawowych obligatoryjności. ZWKZ wielokrotnie zawiadamiał Policję i prokuraturę o popełnieniu przestępstwa względem obiektów zabytkowych. Sprawy te były odsyłane z adnotacją, iż konserwator zabytków może je prowadzić we własnym zakresie. Art. 41 ustawy o ozionz nie wskazuje na obligatoryjność kierowania przez wkz do organów ścigania zawiadomień o popełnieniu wykroczenia przewidzianego w art. 119 ustawy.*

⁶⁸ Kontrole dotyczące Zamku (ruina) w Dobrej Nowogardzkiej, Pałacu w Krasnym, Pałacu w Rościnie, Parku pałacowego w Podwilczu, Parku w Skrzynce.

⁶⁹ Np. w wyniku kontroli stanu zachowania zabytku (Zamku (ruiny) w Dobrej Nowogardzkiej) z 12.02.2013 r. ustalono, że Gmina Dobra nie wykonała zaleceń pokontrolnych odnoszących się do zabezpieczenia ruiny zamku. Stan obiektu nie zmienił się od czasu przeprowadzenia ostatniej kontroli, która odbyła się 1 sierpnia 2011 r. Kontrola pałacu w Rościnie z 01.10.2013 r. stwierdziła niewykonanie zaleceń pokontrolnych z 24.04.2012 r., w których m.in. zalecono przeprowadzenie inwestycji polegającej na trwałym zabezpieczeniu i remoncie zabytku, która powinna zostać ukończona najpóźniej w terminie do 30.06.2013 r.

⁷⁰ W dniu 09.04.2014 r. wpłynęło do Delegatury w Koszalinie pismo Wójta Gminy Białogard z 31.03.2014 r., w którym m.in. wskazano, które z 8 prac wymienionych w zaleceniach pokontrolnych 16.11.2011 r., nie zostały wykonane, tj. 1) nie opracowano programu rewitalizacji parku ze szczególnym uwzględnieniem wzgórz widokowych, ze wskazaniem odtworzenia studni artezyjskiej na stawie oraz odtworzenie układu przestrzenno-funkcjonalnego (prace wg zaleceń z 16.06.2011 r. miały być wykonane do końca 2012 r.), 2) nie opracowano programu nasadzeń uzupełniających (prace wg zaleceń z 16.06.2011 r. miały być wykonane do października 2011 r.), 3) nie opracowano programu konserwatorskiego naprawy muru grodzącego park (w zaleceniach z 16.06.2011 r. nie został określony termin wykonania prac), 4) nie przeprowadzono bagrowania stawów i rekultywacji oczka wodnego (prace wg zaleceń z 16.06.2011 r. miały być wykonane do końca 2012 r.), 5) nie przeprowadzono udrożeń rowów melioracyjnych i nie oczyszczono fosy przy wzgórzu widokowym (prace wg zaleceń z 16.06.2011 r. miały być wykonane do końca 2011 r.). W piśmie stwierdzono, że realizacja wymienionych zadań przekracza możliwości finansowe Gminy Białogard i zwrócono się o przedłużenie terminu wykonania zaleceń pokontrolnych lub ewentualne rozłożenie realizacji zadań na poszczególne lata (jedno w roku) począwszy od 2016 r.

W przypadku pałacu w Roślinie po zawaleniu się części dachu wystąpiły nowe okoliczności w sprawie, dodatkowe uprawdopodobniające popełnienie czynów zabronionych objętych zawiadomieniem.

W przypadku parku w Podwilczu zalecenia pokontrolne podlegają wykonaniu. Ulega natomiast wydłużeniu czas realizacji kolejnych czynności, w związku z tym brak jest podstaw do podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia. ZWKZ będzie na bieżąco monitorował sprawę i zobowiązał Kierownika Delegatury do sprawowania nadzoru nad działaniami odpowiedzialnego inspektora. Dopiero w przypadku stwierdzenia przerwania, bądź braku kontynuacji prac będzie konieczne zastosowanie w stosunku do właściciela zabytku art. 41 ustawy o ozonizacji oraz przepisów prawnych.

W sprawie parku w Skrzynce nie zastosowano przepisów art. 41 ustawy o ozonizacji ponieważ termin wykonania zaleceń nr 4-7 w dniu 25.05.2012 r. zmieniono na 31.05.2013 r. Pismem z 1.01.2013 r. podtrzymano zalecenia z 25.05.2012 r. dotyczące budynku dworu, a przesunięto do 31.12.2014 r. zalecenia odnoszące się do parku. Termin wykonania pkt 6 i 7 zaleceń pokontrolnych został zmieniony ze względu na przychylnie odniesienie się do deklaracji i prośby ANR wykonania tych prac, zapisanej w protokole kontroli z 19.02.2015 r. Ponadto nie uważa się aby prace z pkt 7 zaleceń pokontrolnych były priorytetem w ochronie zabytku, gdyż są to podstawowe prace porządkowe. Nie mniej w przypadku odkrytego szamba, stwarzającego zagrożenie, interwencyjnie zwrócono się do ANR, aby odkryte szambo zabezpieczyć niezwłocznie.

(dowód: akta kontroli str. 674, 676, 677, 679, 186, 682-684, 687-709)

W toku kontroli stwierdzono natomiast, że w innych sprawach, tj:

a) dotyczącej cmentarza przykościelnego w Pomiętowie (gm. Dolice) WUOZ na podstawie art. 119 ustawy o ozonizacji skierował 19.12.2013 r., zawiadomienie w sprawie niewykonania zaleceń pokontrolnych w wyznaczonym terminie, tj. 28 dni po przeprowadzeniu kontroli (21.11.2013 r.),

b) dotyczącej pałacu w Miłachowie nie przychylił się do wniosku strony w zakresie zmian zaleceń pokontrolnych⁷¹ z 6.06.2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 638, 741)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: przepisy ustawy o ozonizacji nie przewidują trybu odwoławczego do wydanych na podst. art. 40 ustawy zaleceń pokontrolnych ani jakiegokolwiek innej formy polemiki z merytorycznymi ustaleniami urzędu poczynionymi w wyniku kontroli i wyrażonymi w drodze zaleceń. W związku z powyższym pismo Strony z 25.06.2014 r. dot. odniesienia się do zaleceń pokontrolnych dworu w Miłachowie potraktowano jako formę zawiadomienia. Treść pisma pozostaje bez wpływu na wydane zalecenia pokontrolne, w związku z powyższym pismo pozostawiono a/a bez odpowiedzi. O takim stanie rzeczy prowadzący sprawę Kierownik Wydziału ds. Inspekcji poinformował Stronę w drodze konsultacji telefonicznych.

(dowód: akta kontroli str. 684)

3. WUOZ nie złożył zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia m.in. z art. 110 i 119 ustawy o ozonizacji w sprawie zaniechań właściciela pensjonatu „Bałtyk”

⁷¹ W zaleceniach pokontrolnych z 06.06.2014 r. ZN.5180.3.2014.MD ZWKZ (odebranych przez Stronę 11.06.2014 r.) Ewa Stanecka zaleciła w trybie pilnym wykonanie podstawowych prac zabezpieczających przy budynku w celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia dla budynku a w trybie natychmiastowym, nie później niż do 31.10.2014 r. wykonanie prac podzielonych na 8 grup, w tym uzupełnić ubytki w istniejącym pokryciu dachowym poprzez montaż w miejscu powstałych uszkodzeń dachówki odpowiadającej rodzajowi, kształtowi, kolorystyce i sposobowi krycia jak w pokryciu istniejącym, wymienić najbardziej zniszczone elementy stropów i więźby dachowej, nienadające się do naprawy oraz naprawić pozostałe tradycyjnymi metodami ciesielskimi, przy zastosowaniu analogicznych do oryginalnych rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych. W piśmie z zaleceniami przywołano treść art. 110 i 119 Ustawy.

w Międzyzdrojach, który od 2011 r. był m.in. zobligowany do wykonania zabezpieczenia dachów, ścian i stropów budynku (prace nie zostały zrealizowane).
(dowód: akta kontroli str. 636)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *WUOZ posiadał wiedzę wynikającą z własnych dokumentów oraz korespondencji z PINB w Kamieniu Pomorskim oraz Urzędem Miejskim w Międzyzdrojach o braku jakiegokolwiek reakcji właściciela obiektu na nakazy, monity, wnioski wysyłane przez ww. urzędy. W związku z tym WUOZ skupił swoje działania na przygotowaniu postępowania i dokumentacji technicznej w celu przeprowadzenia wykonania zastępczego, które zostało zrealizowane w 2013 r. Działania WUOZ miały na celu przede wszystkim skuteczne zabezpieczenie budynku. Skierowanie sprawy do organów ścigania nie skutkowałoby bezpośrednią egzekucją zaleceń i nakazu WUOZ, a jedynie mogłoby skutkować nałożeniem kary⁷².*
(dowód: akta kontroli str. 678)

4. WUOZ w 2 z 20 badanych kontroli działania w celu wyegzekwowania realizacji wydanych decyzji podejmował dopiero po upływie 4-13 miesięcy od upływu ostatniego dnia terminu do wykonania czynności określonych w decyzji lub powzięcia informacji o niezrealizowaniu prac objętych decyzją, tj.:

a) W przypadku decyzji nr 554/2013 z 28.05.2013 r. dotyczącej pałacu w miejscowości Krasne⁷³ upomnienie o wykonanie prac objętych decyzją zostało wysłane dopiero po upływie 404 dni od ostatniego terminu do wykonania czynności określonych w powyższej decyzji⁷⁴.
(dowód: akta kontroli str. 635)

Przepis art. 15 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁷⁵ stanowi, że egzekucja administracyjna może być wszczęta, jeżeli wierzyciel, po upływie terminu do wykonania przez zobowiązanego obowiązku, przesłał mu pisemne upomnienie, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego, chyba że przepisy szczególne inaczej stanowią. Postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia tego upomnienia.

Ewa Stanecka wyjaśniła, że: *terminy jakie nałożono na właściciela nie były zbyt odległe i dawały szansę do przygotowania się do wykonania zabezpieczenia. Właściciel nie zgłaszał żadnych uwag co do terminów. Upomnienie wysłano po tak długim czasie ze względu na inne terminowe zadania, jakie musiał wykonać inspektor. Dlatego też po analizie planów kontroli i, terminów ich egzekwowania, zrewidowano ilość kontroli dostosowując ją do możliwości czasowych inspektorów.*
(dowód: akta kontroli str. 675)

b) w przypadku decyzji z 9.04.2013 r. dotyczącej Zamku (ruiny) w Dobrej Nowogardzkiej⁷⁶ tytuł wykonawczy nr 02/2014/AM został wystawiony 22.08.2014 r., tj. dopiero po upływie 136 dni po otrzymaniu od Gminy Dobra Nowogardzka informacji, że prace określone w upomnieniu 01/2014 z 02.04.2014 r. nie zostały wykonane⁷⁷.
(dowód: akta kontroli str. 635)

⁷² W pkt 4.7 niniejszego wystąpienia opisano, że właściciel obiektu ogłosił upadłość, wierzytelność z tytułu wykonania zastępczego została zgłoszona do Sędziego-Komisarza. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych kwota nie została wyegzekwowana.

⁷³ W decyzji tej nakazano: zabezpieczenie ruiny pałacu przed dostępem osób trzecich (do 30.06.2013 r.), usunięcie wszystkich samosiewów drzew i krzewów wokół ruiny pałacu w pasie do 5 m, umożliwiającym swobodny dostęp do murów elewacji, usunięcie wszystkich drzew z wnętrza ruin pałacu, uporządkowanie wnętrza ruiny pałacu, poprzez usunięcie gruzu i śmieci oraz wyrównanie usypisk piasku (do 30.10.2013 r.).

⁷⁴ Doręczenie zastępcze nastąpiło 23.12.2014 r. Tytuł wykonawczy nakazujący przeprowadzenie powyższych prac wystawiono 26.01.2015 r. Natomiast 27.01.2015 r. wystawiono postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia na kwotę 5.000 zł. (do dnia zakończenia czynności kontrolnych grzywna nie została zapłacona, a decyzja wykonana).

⁷⁵ Dz.U. z 2014 r. poz. 1619 ze zm.

⁷⁶ W decyzji tej nakazano przeprowadzenie prac remontowych w terminie do 31.12.2013 r.

⁷⁷ Także 22.08.2014 r. wydano postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia w kwocie 10.000 zł. Zażalenie strony na ww. postanowienie WUOZ przekazał 09.09.2014 r. do MKiDN. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych zażalenie nie zostało rozpatrzone.

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nie narzuca terminu, po którym należy wystawić tytuł egzekucyjny. Postępowanie może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia. Inspektor prowadzący sprawę jest „obłożony” innymi terminami i zadaniami, które także był zobowiązany dotrzymać.*

(dowód: akta kontroli str. 674)

Ponadto w przypadku wiatraka-koźlaka w Mierzynie nie podejmowano działań wobec właściciela zabytku, pomimo niewykonania prac remontowo-zabezpieczających zleconych decyzją nr 1122/2012 z 25.09.2012 r. z terminem wykonania do 31.12.2012 r., co zostało potwierdzone w trakcie kontroli 23.01.2013 r. Prace te wykonano dopiero pod koniec 2013 roku.

(dowód: akta kontroli str. 635)

Art. 2 § 1 pkt 10 ww. ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji stanowi, że egzekucji administracyjnej podlegają m.in. obowiązki o charakterze niepieniężnym pozostające we właściwości organów administracji rządowej.

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *po przeprowadzeniu postępowania kontrolnego nie znaleziono podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie na podst. art. 108-119 ustawy o ozionz. Rozważano wykonanie remontu zastępczego, jednak w związku ze złożeniem wniosku o dotację na prace wymienione w nakazie, odstąpiono od planowanego wykonania zastępczego. Prace wykonano prawidłowo, zgodnie z wydanym nakazem.*

(dowód: akta kontroli str. 675-676)

Mając na względzie obowiązek wynikający z przepisów art. 41 ustawy o ozionz oraz art. 119 ustawy o ozionz, należy stwierdzić, że udokumentowane przez WUOZ przypadki nierealizowania zaleceń pokontrolnych, nieutrzymywania zabytków we właściwym stanie, oraz niewykonywania decyzji, uzasadniały złożenie zawiadomień niezwłocznie po przeprowadzonych kontrolach lub oględzinach. Jak wskazano w wyjaśnieniach, dotyczących postępowania w sprawie cmentarza w Pomietowie oraz pałacu w Miłachowie, ustawa o ozionz nie przewiduje trybu odwoławczego od wydanych zaleceń pokontrolnych ani instytucji wydłużania terminów realizacji zaleceń pokontrolnych.

Uwagi dotyczące badanej działalności

W ocenie NIK stosowana przez WUOZ praktyka wydłużania terminów wykonania zaleceń pokontrolnych w jednych sprawach, przy jednoczesnej odmowie ich zmiany w innych, może sprzyjać powstaniu mechanizmu korupcyjnego⁷⁸ polegającego na dowolności postępowania, tzn. odmiennego rozstrzygnięcia podobnych spraw, w tym przypadku dotyczących przedłużenia terminu realizacji zaleceń pokontrolnych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie sprawowanego nadzoru konserwatorskiego.

5. Nadzór wojewódzkich konserwatorów zabytków nad realizacją zadań objętych porozumieniami

Opis stanu faktycznego

5.1. Na dzień 28.02.2015 r. obowiązywały 3 porozumienia zawarte przez Wojewodę Zachodniopomorskiego z 3 gminami. Porozumienia te podpisano w latach 2011-2013 z inicjatywy j.s.t.⁷⁹. Obejmowały one realizację 26⁸⁰ i 24⁸¹ zadań z ustawy

⁷⁸ Mechanizmy korupcyjne są to nieprawidłowości w działalności kontrolowanej instytucji, które powodują lub zwiększają ryzyko korupcji.

⁷⁹ W dniu 16.06.2011 r. Nr/29/2011 pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Gminą Miastem Szczecinek; 31.07.2012 r. pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Prezydentem Miasta Szczecin; 27.09.2013 r. pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Gminą Miasto Kołobrzeg.

o ozionz; 3⁸² i 4⁸³ zadań z ustawy Prawo budowlane⁸⁴; 2⁸⁵ i 4⁸⁶ zadań z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁸⁷.

(dowód: akta kontroli str.768-780)

W latach 2013-2015 nie było przypadku odmowy zawarcia porozumienia, nie było również przypadku rozwiązania porozumienia.

(dowód: akta kontroli str. 155-156)

Gmina Miasto Kołobrzeg uzyskała także kompetencje do wydawania pozwoleń w trybie art. 83 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody⁸⁸ na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz do wydawania pozwoleń w trybie art. 13 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami⁸⁹ na sprzedaż, zamianę, darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub j.s.t. a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych do spółek.

(dowód: akta kontroli str. 779)

Z porozumienia pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Prezydentem Miasta Szczecin wyłączono sprawy dotyczące: zabytków archeologicznych; obszaru części starego miasta; cmentarzy, parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni wymienionych w art. 6 ust.1 pkt.1 lit. f i g ustawy o ozionz; obiektów wpisanych do rejestru zabytków dla których investorem jest Gmina Miasto Szczecin w postępowaniu prowadzonym zgodnie z art. 36 ustawy o ozionz.

Z porozumienia pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Burmistrzem Miasta Szczecinek wyłączono załatwianie spraw dotyczących: zabytków ruchomych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o ozionz; zabytków archeologicznych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ozionz. Z porozumienia pomiędzy Wojewodą Zachodniopomorskim a Prezydentem Miasta Kołobrzeg wyłączono załatwianie spraw dotyczących zabytków archeologicznych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ozionz.

(dowód: akta kontroli str. 770, 775, 779)

Ewa Stanecka wyjaśniła, że: w przypadku miasta Szczecin zakres porozumienia został wynegocjowany z myślą o skutecznym sprawowaniu kontroli nad działaniami MKZ oraz specyfiką specjalistyczną zatrudnionych pracowników, tj.: brak w zespole mkz specjalistów z zakresu archeologii; wyłączenie obszarowe części starego miasta, tzw. Podzamcza wyniknęło z konieczności zachowania ciągłości działań konserwatorskich, w tym także archeologiczno-architektonicznych związanych z odbudową kamienic; brak w zespole mkz specjalistów z zakresu ochrony i konserwacji zabytkowych założeń zieleni; uznano, iż obiekty wpisane do rejestru zabytków, dla których bezpośrednim investorem jest miasto, a mkz jako jednostka podległa Prezydentowi nie powinna wydawać takich zezwoleń. Zakres przekazanych spraw do prowadzenia przez Burmistrza Szczecinka został wynegocjowany bezpośrednio pomiędzy ówczesnym Wojewodą Zachodniopomorskim Marcinem Zygorowiczem a Burmistrzem. ZWKZ nie miał wpływu na zakres przekazanych przez Wojewodę uprawnień. W Szczecinku na

⁸⁰ Miasto Szczecin i Gmina Miasto Szczecinek.

⁸¹ Gmina Miasto Kołobrzeg.

⁸² Miasto Szczecin.

⁸³ Gmina Miasto Kołobrzeg i Gmina Miasto Szczecinek, którym dodatkowo przekazano kompetencje do uzgadniania w trybie art. 39 ust. 3 i 4 ustawy Prawo budowlane robót lub rozbiórek w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w GEZ.

⁸⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2013 r., poz. 1409 j.t. ze zm.); dalej: ustawa Prawo budowlane.

⁸⁵ Gmina Miasto Kołobrzeg.

⁸⁶ Gmina Miasto Szczecinek, przyjęła do prowadzenia 2 zadania, których nie ujęto w Porozumieniu z Gminą Miasto Kołobrzeg, tj. zadanie opiniowania projektów studium (art. 11 pkt 6 lit. c) i uzgadniania projektów planów miejscowych (art. 17 pkt 6 lit. b tiret 8).

⁸⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2015 r., poz. 199 j.t.).

⁸⁸ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2013 r., poz. 627 j.t. ze zm.).

⁸⁹ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2014 r., poz. 518 j.t. ze zm.).

stanowisku MKZ został zatrudniony absolwent Konserwatorstwa i Zabytkoznawstwa UMK w Toruniu, długoletni zastępca WKZ Kujawsko-Pomorskiego. Ze względu na specyfikę wyłączono z porozumienia zabytki ruchome i archeologiczne. Zakres przekazanych kompetencji Gminie Miasta Kołobrzeg został wynegocjowany przez ZWKZ i Sekretarza Miasta. Ich zakres wynikał z planowanego zatrudnienia historyka sztuki, który nie jest uprawniony do podejmowania decyzji i postanowień z zakresu archeologii, jako odmiennej dziedziny związanej ze specyfiką ochrony zabytków. Ponadto art. 96 ust. 2 ustawy o ożionz nie precyzuje, jaki zakres uprawnień może zostać powierzony samorządom.

(dowód: akta kontroli str. 828-828)

We wszystkich porozumieniach zostało zagwarantowane prawo kontroli przez ZWKZ realizacji zadań objętych porozumieniami.

W zakresie finansowania realizacji zadań objętych porozumieniami, zawarto zapisy stwierdzające, że j.s.t wykonują zadania w ramach własnych środków techniczno-organizacyjnych i finansowych niezbędnych do realizacji przyjętych do prowadzenia spraw.

(dowód: akta kontroli str. 770, 775, 779-780)

W latach 2013-2014 na realizację zadań objętych porozumieniami WUOZ nie przekazywał j.s.t. środków finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 836)

5.2. W 2 porozumieniach zobowiązano j.s.t. do przedkładania ZWKZ: kwartalnych sprawozdań ze swojej działalności, kopii wydanych decyzji oraz zaleceń pokontrolnych⁹⁰; projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz projektów decyzji o warunkach zabudowy przy obiektach i w obszarach objętych ochroną konserwatorską⁹¹; podpisanych opinii projektów studium oraz uzgodnień projektów planów miejscowych⁹².

(dowód: akta kontroli str. 770, 775, 779-780)

W zakresie wywiązywania się z obowiązku informowania ZWKZ o realizowanych zadaniach badaniem objęto porozumienia zawarte z Prezydentami Szczecina i Kołobrzegu. MKZ w Szczecinie i MKZ w Kołobrzegu sprawozdania ze swojej działalności składali raz na rok. Obejmowały one informację o liczbie spraw zrealizowanych w ramach poszczególnych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 446-471)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *przedkładane sprawozdania były wykorzystywane i analizowane na bieżąco. ZWKZ monitoruje na bieżąco także wpływające kopie decyzji. W Porozumieniach nie została ujednoczona formuła jak powinny być przygotowywane sprawozdania. Obecnie z każdą z j.s.t. są prowadzone działania w celu ujednoczenia i uporządkowania spraw związanych ze sprawozdawczością. Obowiązujące przepisy nie precyzują wzajemnych relacji oraz kwestii nadzorczych, nie precyzują również zakresu powierzenia zadań.*

(dowód: akta kontroli str. 829-830, 156)

W sprawozdaniach z działalności MKZ w Szczecinku informował, że wydawał pozwolenia na usunięcie drzew (7 w 2013 r. i 17 2014), na podstawie których usunięto 103 drzewa. W Porozumieniu zawartym z Burmistrzem Miasta Szczecinek nie zostało przekazane uprawnienie do wydawania pozwoleń na podst. art. 83 ust 2 ustawy o ochronie przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 482, 494, 773-775)

⁹⁰ Gminy Miasta Szczecinek i Kołobrzeg i Miasto Szczecin. W porozumieniu zawartym z Miastem Szczecin został określony obowiązek składania sprawozdania bez wskazania terminu jego złożenia.

⁹¹ Gminy Miasta Szczecinek i Kołobrzeg.

⁹² Gmina Miasto Szczecinek.

5.3. W IV kwartale 2014 r. ZWKZ przeprowadził 3 kontrole realizacji przez j.s.t. zawartych Porozumień⁹³. W ich wyniku sformułowano 19 zaleceń pokontrolnych⁹⁴. Do Burmistrza Miasta Szczecinek oraz Prezydenta Miasta Kołobrzeg wystąpiono m.in. o: ujednoczenie sposobu rejestrowania i dekretowania wniosków oraz sposobu potwierdzania doręczania orzeczeń; przestrzeganie przepisów rozporządzenia MKiDN z dnia 27 lipca 2011 r. w odniesieniu do obowiązkowych danych i dokumentów, które winien zawierać wniosek o wydanie pozwolenia i pozwolenie; prowadzenie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w trybie art. 38 ustawy o ozionz. Do Burmistrza Miasta Szczecinek wnioskowano również o wstrzymanie wydawania decyzji na podst. art. 83 ustawy o ochronie przyrody.

Natomiast do Prezydenta Miasta Szczecin wystąpiono o: stosowanie w działalności kontrolnej poza art. 38 i art. 40 ust. 1 ustawy o ozionz, również innych przepisów rozdziału IV ustawy o ozionz, a także art. 119 w celu skutecznej ochrony i egzekucji działań wynikających z nadzoru konserwatorskiego; egzekwowanie wymogów wynikających z art. 36 ustawy o ozionz; zamieszczanie w dokumentacji z kontroli, tj. w upoważnieniach, protokołach z kontroli i zaleceniach pokontrolnych, wszystkich elementów wymaganych przepisami ustawy (art. 38, 39 i 40) z powołaniem właściwych podstaw prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 536-547-548-550-560-569)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *kontrole MKZ były także planowane do przeprowadzenia w latach wcześniejszych, jednak stan zatrudnienia (niewielka liczba zatrudnionych inspektorów i zakres nałożonych na nich zadań ustawowych i administracyjnych) nie pozwolił na przeprowadzenie zaplanowanych kontroli. Inspektorzy wyznaczeni do kontroli MKZ zostali na ten okres wyłączeni z bieżącej pracy. Nie oznacza to, że ZWKZ nie sprawował pewnego nadzoru nad sposobem wykonywania powierzonych zadań. Wszystkie decyzje wydawane przez MKZ przekazywane były do wiadomości ZWKZ i w razie wychwycenia nieprawidłowości zwracano uwagę z prośbą o skorygowanie nieprawidłowości. Ponadto MKZ współpracują z WUOZ i na bieżąco są omawiane ich problemy i wątpliwości.*

(dowód: akta kontroli str. 829)

5.4. W okresie objętym kontrolą, zostało zawarte 1 Porozumienie, tj. w dniu 27.09.2013 r. z Gminą Miasto Kołobrzeg.

(dowód: akta kontroli str. 777-780)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *w latach 2013-2014 były podejmowane nieformalne rozmowy z władzami Świnoujścia i Stargardu Szczecińskiego w celu zawarcia Porozumień, które nie przyniosły żadnych efektów. Uznały one, że współpraca z ZWKZ jest wystarczająca i nie ma konieczności przejmowania przez j.s.t. zadań ustawowych ZWKZ. Brak większej liczby wynika głównie z braku środków i etatów na te cele. ZWKZ w swoim budżecie nie jest w stanie wygenerować ani środków, ani etatów. Obecnie brakuje w WUOZ – przy ciągłym nakładaniu obowiązków – co najmniej 10 etatów. Natomiast pozytywnie ocenia się możliwość przekazywania uprawnień w zakresie ochrony zabytków samorządom, gdyż w znacznym stopniu odciążają – dzięki zawartym Porozumieniom – pracę WUOZ.*

(dowód: akta kontroli str. 150, 156)

5.5. W okresie objętym kontrolą ZWKZ uzgadniała 424 projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowych planów

⁹³ Kontrole Miejskiego Konserwatora Zabytków w Szczecinku, w Kołobrzegu zostały przeprowadzone w okresie od 28.11 do 31.12.2014 r., a kontrola Miejskiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie w okresie od 17.11 do 19.12.2014 r.

⁹⁴ Wystąpienia pokontrolne z: 11.03.2015 r. do Burmistrza Miasta Szczecinek, 03.02.2015 r. do Prezydenta Miasta Kołobrzeg i 16.02.2015 r. do Prezydenta Miasta Szczecin.

zagospodarowania przestrzennego, w tym 13 dotyczących gminy Miasto Stargard Szczeciński, 22 Gminy Miasto Szczecin, 1 Gminy Miasto Kołobrzeg i 1 Gminy Mieszkowice (gminy objęta kontrolą P.15.100).

(dowód: akta kontroli str. 28-30, 156)

ZWKZ w 104 przypadkach odmówiła uzgodnienia planu. ZWKZ nie zgłaszała uwag, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym do projektów planów.

(dowód: akta kontroli str. 579-580)

Zbadano 3 postanowienia⁹⁵, w których ZWKZ odmówiła uzgodnienia projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i stwierdzono, że w każdym przypadku zostały sformułowane warunki po spełnieniu, których projekt miał zostać uzgodniony. W 2 przypadkach zostały złożone poprawione projekty, które zostały przez ZWKZ uzgodnione⁹⁶. WUOZ nie ewidencjonował liczby warunków, jakie zostały zamieszczone w postanowieniach o odmowie uzgodnienia projektu planu lub projektu zmiany planu zagospodarowania przestrzennego.

(dowód: akta kontroli str. 847-850)

W powyższych przypadkach przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ZWKZ uwzględniała zabytki wpisane do rejestru, objęte wojewódzką ewidencją zabytków oraz inne objęte gminnymi ewidencjami zabytków (poprzez odpowiednie zapisy zawarte w uzasadnieniach postanowień).

(dowód: akta kontroli str. 847-850)

5.6. W okresie objętym kontrolą ZWKZ uzgadniała 2.272 decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego, w tym 53 dotyczące Gminy Mieszkowice, 45 Gminy Miasto Stargard Szczeciński, 195 Gminy Miasto Szczecin, 6 Gminy Miasta Kołobrzeg (gminy objęte kontrolą P.15.100). W 267 przypadkach odmówił uzgodnienia. Badanie 3 postanowień⁹⁷ wykazało, że w 2 przypadkach został wniesiony poprawiony projekt decyzji, który uzgodniono, a w 1 przypadku strona nie odwołała się od decyzji odmownej i nie przedłożyła poprawionego projektu decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 29¹, 841-845)

5.7. W okresie objętym kontrolą ZWKZ wydała 2.932 decyzje zezwalające na działania określone w art. 36 ust. 1 pkt 1-4, 6, 8-11 ustawy o ozonizacji, z tego:

- 2.283 pozwoleń na prowadzenie przy zabytku wpisanym do rejestru prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych (pkt. 1),
- 40 pozwoleń na wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku (pkt.2),
- 7 pozwoleń na prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru (pkt 3),
- 8 pozwoleń na prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru (pkt 4),
- 2 pozwolenia na przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru (pkt 6),
- 89 pozwolenia na dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru (pkt 8),
- 3 pozwolenia na zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku (pkt 9),
- 217 pozwoleń na umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic i reklam oraz napisów (pkt 10),

⁹⁵ Postanowienia nr ZN.K.5150.35.2014.NJ.BM. 134.2014.K, ZN.5150.7.1.2015.KS i ZN.5150.256.2014.S.

⁹⁶ Postanowienia nr ZN.K.5150.35.2014.NJ.BM. 187.2014.K i ZN.5150.53.2015.KS.

⁹⁷ ZN.51551.15.2013.KS, ZN.5151.84.2014.AM, ZN.51515.01.2015.AM.

- 281 pozwoleń na podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru (pkt 11).

(dowód: akta kontroli str. 28-30, 514-516, 527-529, 781-792, 1177)

Z powyższych 2.932 decyzji, 55 związanych było z zabytkami położonymi na terenie Gminy Mieszkowice, 40 Gminy Miasto Stargard Szczeciński, 196 Gminy Miasto Szczecin, 25 Gminy Miasta Kołobrzeg (gminy objęte kontrolą P.15.100).

(dowód: akta kontroli str. 28-30)

5.8. W wyniku badania 10⁹⁸ decyzji w 9 stwierdzono, że jako podstawę prawną zawierały wskazanie art. 36 ustawy o ozionz bez odniesienia do przepisów rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych⁹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 814-820)

5.9. Gmina Miasto Kołobrzeg¹⁰⁰ porozumienie zawarła w 2013 r. ZWKZ przez 2 lata poprzedzające zawarcie porozumienia, wobec zabytków nieruchomości położonych na jej obszarze, wydał 10 uzgodnień inwestycji celu publicznego, 5 zaleceń konserwatorskich, 39 pozwoleń na prowadzenie robót budowlanych, nie przeprowadziła żadnej kontroli. W przypadku Gminy Miasto Szczecinek porozumienie zawarto 04.12.2009 r. ZWKZ przez 2 ostatnie lata poprzedzające zawarcie Porozumienia, wobec zabytków nieruchomości położonych na jej obszarze, wydał 10 pozwoleń na prowadzenie robót budowlanych, nie przeprowadziła żadnej kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 573-576)

5.10. WUOZ nie realizował działania 3 celu szczegółowego nr 2 Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017. Ewa Stanecka wyjaśniła, że: *takie działania w skali kraju podejmie Departament Ochrony Zabytków MKiDN. WUOZ przekazał ankietę potrzeb szkoleniowych pracowników służb konserwatorskich.*

(dowód: akta kontroli str. 577-578)

5.11. Wojewoda Zachodniopomorski nadzór nad realizacją przez ZWKZ zadań sprawował m.in. poprzez analizę przedkładanych 3 razy w roku informacji i raportów o bieżącej działalności, a także informacji o dochodach i wydatkach. W latach 2013-2015 w WUOZ Wojewoda Zachodniopomorski przeprowadził 1 kontrolę. Wicewojewoda, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, poinformował, że sporządzane bieżące analizy oraz sprawozdania nie wykazały konieczności przeprowadzenia dodatkowych kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 633-634)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Tylko w 1¹⁰¹ z 10 analizowanych decyzji wydanych w trybie art. 36 ustawy o ozionz, w podstawie prawnej przywołano przepisy rozporządzenia MKiDN z 27.07.2011 r. W pozostałych 9 decyzjach przywołano tylko tytuł rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 814-817)

⁹⁸ 1) ZN.5146.12.2013.ML 101/2013, 2) ZN.5174.05.2013.AM. 660/2013, 3) ZN.5142.144.1.2013.GP, 4) ZN.5142.26.2014.W 196/2014, 5) ZN.5142.350.2014.W 1756/2014, 6) ZN.5174.02.2014.AM. 716/2014, 7) ZN.K.5181.15.2013.KB 290.2912.K, 8) Z.Arch.K.5161.5.2014.MJ 41.2014.K, 9) ZN.K.5142.109.1.2014.MB 596.2014.K, 10) ZN.5146.292.2014.ML 1246/2014.

⁹⁹ Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 987 ze zm.; dalej: rozporządzenie MKiDN z 27.07.2011 r.

¹⁰⁰ Kontrola P.15.100 była prowadzona w Urzędzie Miasta Kołobrzeg.

¹⁰¹ ZN.K.5181.15.2013.KB 290.2912.K.

Art. 107 § 1 kpa m.in. stanowi, że decyzja powinna zawierać powołanie podstawy prawnej.

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *rozporządzenie 27 lipca 2011 r. określa całościowy tryb postępowania z sprawie prowadzenia prac przy zabytkach, w tym niezbędne wymagania formalne dotyczące wniosku, składników i trybu wydawania pozwoleń, wymagane uprawnienia osób wykonujących o nadzorujących prace. Dlatego przyjęto zasadę przywoływania jedynie tytułu i publikatora tego aktu prawnego nie zaś poszczególnych paragrafów rozporządzenia. Jednak od maja br. wszystkie wydawane decyzje ZWKZ zezwalające na prace przy zabytkach mają przywołane stosowne paragrafy rozporządzenia.*

(dowód: akta kontroli str. 831)

Rozporządzenie MKiDN z 27.07.2011 r. reguluje wymagania dotyczące 8 rodzajów wniosków i 8 rodzajów pozwoleń na prowadzenie prac określonych w art. 36 ust. 1 ustawy o ozionz¹⁰², w każdym przypadku odmiennie regulując zakres wniosku i decyzji.

2. Wbrew treści § 18 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia MKiDN z 27.07.2011 r., w pozwoleniu ZN.5174.05.2013.AM. 660/2013 z 01.07.2013 r.¹⁰³, nie został określony zakres i sposób prowadzenia wskazanego w pozwoleniu umieszczania na zabytku urządzeń technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 814-816)

Ew Stanecka wyjaśniła m.in., że: *zakres prac został określony poprzez wskazanie, iż będzie to montaż systemu sygnalizacji alarmu pożaru, sygnalizacji włamania oraz sytemu dozoru wizyjnego. Szczegóły inwestycji znajdują się w projekcie przechowywanym w archiwum WKZ.*

(dowód: akta kontroli str. 831)

3. Wbrew treści § 15 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia MKiDN z 27.07.2011 r., w pozwoleniu ZN.5142.144.1.2013.GP z 18.10.2013 r., na prowadzenie robót budowlanych na terenie Starego Miasta w Wolinie polegających na budowie deptaka miejskiego wraz z niezbędną infrastrukturą, oświetleniem oraz odwodnieniem skarpy przy ul. Ciasnej dz. Nr 24/31 i 18/3 wraz z jego wyposażeniem w małą architekturę i zieleń stanowiących I etap inwestycji polegających na zagospodarowaniu obszaru pomiędzy ul. Małą, Ciasną i Kościelną w Wolinie, nie opisano sposobu prowadzenia prac.

(dowód: akta kontroli str. 814-816)

Ewa Stanecka wyjaśniła m.in., że: *budowa deptaka na terenie fosy w Wolinie była realizacją nowego zamierzenia, które nie ingerowało w istniejącą substancję historyczną zabudowy miejskiej, nie zachodziła konieczność precyzyjnego określenia zakresu prac budowlanych, gdyż nie miały one charakteru prac konserwatorskich i nie miały istotnego znaczenia dla ochrony wartości zabytkowych Starego Miasta w Wolinie. Zakres prac o charakterze konserwatorskim sprowadzał się przede wszystkim do uzgodnienia proponowanych form, które miały zostać wkomponowane w historyczne otoczenie oraz do badań archeologicznych – w pouczeniu wskazano na obowiązek uzyskania pozwolenia na takie badania.*

(dowód: akta kontroli str. 831-832)

¹⁰² 1) wniosek z § 3 rozporządzenia dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 1,3 i 4 ustawy; 2) wniosek z § 4 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 1, 4 i 4 ustawy; 3) wniosek z § 5 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 6 i 7; 4) wniosek z § 6 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 8 i 9; 5) wniosek z § 7 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 10; 6) wniosek z § 8 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 11; 7) wniosek z § 9 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 5 i 12; 8) wniosek z § 10 dotyczy art. 36 ust. 1 pkt 2.

¹⁰³ W decyzji WKZ pozwolił na przeprowadzenie prac w kościele p.w. Jana Chrzciciela w Żabowie, polegających na montażu instalacji systemu sygnalizacji alarmu pożaru, sygnalizacji włamania oraz systemu dozoru wizyjnego na podstawie przedłożonej wraz z wnioskiem dokumentacji wykonawczej.

Do wydanego pozwolenia miał zastosowanie § 15 ust. 1 ww. rozporządzenia dotyczący prowadzenia robót budowlanych, a nie § 14 ust. 1 dotyczący pozwolenia na prowadzenie m.in. prac konserwatorskich i restauratorskich.

5. Od MKZ w Kołobrzegu nie egzekwowano obowiązku składania sprawozdań kwartalnych, który to obowiązek został określony w § 8 ust. 2 zawartego porozumienia.

(dowód: akta kontroli str. 779)

6. Niepodejmownie działań w związku z wpływającymi od MKZ w Szczecinku informacjami o wykonywaniu czynności, których nie obejmowało Porozumienie. W składanych w latach 2013-2014 sprawozdaniach MKZ w Szczecinku wykazał, że wydał 24 pozwolenia na usunięcie drzew. Upoważnienia do udzielania pozwoleń w powyższym zakresie nie otrzymał w Porozumieniu zawartym z Wojewodą Zachodniopomorskim w 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 482, 494, 773-775)

Na powyższą nieprawidłowość pracownicy WUOZ zwrócili uwagę dopiero podczas przeprowadzanej w IV kwartale 2014 r. kontroli realizacji przez Burmistrza Miasta Szczecinek zadań przekazanych porozumieniem.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w powyższym zakresie.

Ocena częściowa

IV. Uwagi i wnioski

Ustalenia niniejszej kontroli wskazują, że spośród wniosków skierowanych do ZWKZ po kontroli przeprowadzonej w 2009 r.¹⁰⁴, zrealizowany został wniosek o wpisywanie zabytków do rejestru zabytków nieruchomych po wydaniu decyzji, natomiast aktualne pozostają wnioski dotyczące konsekwentnego egzekwowania od właścicieli zabytków nieruchomych utrzymania tych obiektów w należytym stanie i realizacji nałożonych na nich obowiązków oraz składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa lub wykroczenia (wniosków o ukaranie) niezwłocznie po uzyskaniu informacji wskazujących na ich popełnienie.

NIK za celowe uważa, aby z zakresu zawieranych porozumień wyłączać uprawnienie do wydawania decyzji administracyjnych przez „samorządowego konserwatora zabytków” na rzecz j.s.t. w odniesieniu do własności komunalnej (tzn. uzgodnień i pozwoleń dla obiektów znajdujących się w ewidencji gminnej, uzgodnień projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy, uzgodnień projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego).

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Przestrzeganie wewnętrznych uregulowań przy rozpatrywaniu wniosków o udzielenie dotacji celowej.
2. Planowanie kontroli nadzoru konserwatorskiego w sposób umożliwiający zrealizowanie przyjętego planu.
3. Egzekwowanie realizacji wydanych decyzji, w tym wystawianie upomnień o wykonanie prac oraz tytułów wykonawczych.
4. Kierowanie do Policji, prokuratury lub sądu zawiadomień o stwierdzonych działaniach lub zaniechaniach, o których mowa w art. 108, 110, 113, 114, 117, 118 i 119 ustawy o ozioz.

¹⁰⁴ Kontrola P/09/170 „Gospodarowanie i nadzór nad zabytkami nieruchomymi w latach 2004-2008”.

5. Wskazywanie w wydawanych pozwoleniach na roboty budowlane przy zabytkach lub w ich otoczeniu właściwych przepisów rozporządzenia MKiDN z 27.07.2011 r. oraz zawieranie w nich wszystkich elementów określonych w tym rozporządzeniu.
6. Egzekwowanie od MKZ w Kołobrzegu obowiązku składania sprawozdań kwartalnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 29 maja 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

.....
podpis